

Dokumentiranje i arhiviranje djelatnosti kulturnih centara u Hrvatskoj

Valjetic, Teodora-Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:170801>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER ARHIVISTIKA
Ak. god. 2023./2024.

Teodora-Katarina Valjetić

**Dokumentiranje i arhiviranje djelatnosti kulturnih
centara u Hrvatskoj**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Vlatka Lemić, docentica

Zagreb, svibanj 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Teorijski okvir.....	2
2.1. Nezavisna kulturna scena u Hrvatskoj.....	2
2.1.1. Modeli djelovanja.....	2
2.1.2. Povijesni razvoj i financiranje.....	5
2.1.3. Arhiviranje i dokumentiranje djelovanja.....	8
2.1.3.1. U očima zakona.....	10
2.1.3.2. Rješenja za nadilaženje razdvojenosti službenih i izvaninstitucionalnih arhiva.....	12
2.1.3.3. Arhiv zajednice.....	14
2.1.3.4. Arhivska praksa u civilnom sektoru.....	18
3. Metodologija.....	21
4. Istraživanje arhivskih praksi nezavisnih kulturnih centara.....	22
4.1. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture.....	22
4.1.1. Arhivska praksa u Centru za dokumentiranje nezavisne kulture.....	23
4.1.2. Mrežno dostupni arhiv Centra za dokumentiranje nezavisne kulture.....	30
4.2. Pogon.....	52
4.2.1. Arhivska praksa u Pogonu.....	53
4.2.2. Mrežno dostupni arhiv Pogona.....	54
4.3. Autonomni kulturni centar Attack.....	57
4.3.1. Arhivska praksa u Medici.....	58
4.3.2. Mrežno dostupni arhiv Attacka.....	59
4.4. Mreža Clubture / Savez udruga Klubtura.....	60
4.4.1. Arhivska praksa u Clubture-u.....	60
4.4.2. Mrežno dostupni arhiv Clubture-a.....	60
5. Rezultati i analiza istraživanja.....	64

6. Zaključak.....	65
7. Literatura	66
Popis slika.....	69
Sažetak.....	71
Summary.....	72

1. Uvod

U ovome radu, počevši od teorijskog okvira, a sa završetkom u obliku autoričinog istraživanja, susrest ćemo se s konceptima nezavisne kulture, sudioničkog upravljanja, društveno-kulturnih centara kao diskurzivnih prostora, s arhivima „odozdo“, organizacijskim pamćenjem, arhivima zajednica. Cilj istraživanja dobiti je saznanja o aktualnim praksama upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom u fizičkom i elektroničkom obliku u kulturnim centrima. Istraživačka pitanja odnose se na stvaranje, prikupljanje, vrednovanje, digitalizaciju, sređivanje i opis, čuvanje i zaštitu, izlučivanje te dostupnost arhivskih materijala, kao i moguću suradnju s državnim arhivima. Odabrani sudionici istraživanja su arhiv zajednice Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade, Autonomni kulturni centar Attack i Savez udruga Klubtura / mreža Clubture. Tehnike prikupljanja podataka su polustrukturirani intervjui i analiza sadržaja, tj. online arhiva centara.

2. Teorijski okvir

2.1. Nezavisna kulturna scena u Hrvatskoj

Prema riječima Ane Žuvela, kultura je utkana u javne politike kroz dva pristupa čitanja i reguliranja – estetski i antropološki. Estetskim pristupom tumačimo umjetničke prakse koje su rezultat kreativnog procesa te se vrednuju estetskim mjerilima i kriterijima. Antropološkim pristupom tumačimo kulturu kao način života koji se artikulira jezikom, religijom, običajima, vremenom i prostorom (Mišković, Vidović i Žuvela, 2015, str. 19). Pojam „nezavisna kultura” odnosi se na:

„sve one aktere koji: (a) nisu osnovani od strane državnih ili nekih drugih vanjskih tijela, tj. koji su samostalno osnovani (b) koji samostalno definiraju svoje organizacijske strukture, tijela i procese odlučivanja i upravljanja i (c) na one koji financijski i programski ne ovise isključivo o državi ili nekom trećem subjektu“ (Višnić i Dragojević, 2008, str. 10).

Kulturno djelovanje očituje se u neprofitnim organizacijama civilnoga društva, civilnim neformalnim inicijativama i umjetničkim organizacijama, u horizontalnim organizacijskim strukturama koje su otvorene za participaciju. U Hrvatskoj su se dugo uglavnom prepoznavali i bilježili modeli javnih ustanova, kulturnih centara, pučkih otvorenih učilišta itd., gdje je osnivač, a onda i upravljač, grad ili država. S druge strane, postoje sve izraženije tendencije - društveno-kulturni centri, skvotovi, gdje su osnivači i upravljači organizacije civilnog društva ili civilno društvo i javna uprava (Mrakovčić i Travar, 2020, str. 4). Još neki nazivi koji se za njih koriste, a spominje ih Davor Mišković, su saloni i domovi kulture (Mišković, Vidović i Žuvela, 2015, str. 11).

2.1.1. Modeli djelovanja

Žuvela (Žuvela et al., 2020, str. 26) smatra da uporaba termina sudjelovanja, odnosno participacije, najvećim je dijelom svedena na značenje koje podupire postulate kreativne ekonomije, odnosno na modus prebrojavanja i zbrajanja učinkovitosti kulturnog rada i aktivnosti, a tek se u manjoj mjeri odnosi na potencijal sudjelovanja u demokratizaciji sustava kulture. Utoliko se sudjelovanje još uvijek više povezuje sa sociološkim tumačenjem – sudjelovati u smislu „biti dijelom nečega“ – a manje s politološkim značenjem sudjelovanja kao raspodjele moći. Riječ je u svakom slučaju o skliskom pojmu s mnoštvom značenja koji pokriva širok obuhvat praksi unutar kojih je važno raspoznati razlike između sudjelovanja u

kontekstu kulturne participacije (biti dijelom nečega) i konteksta sudioničkog upravljanja u kulturi, odnosno u procesima donošenja odluka (dijeliti moć ili ovlasti) (Ibid.).

Sudioničko upravljanje je „ravnopravno dijeljenje obaveza i odgovornosti među različitim sektorima (javna uprava, lokalne vlasti, civilno društvo...) koji tako ostvaruju zajedničke ciljeve od javnog interesa“ (Mrakovčić i Travar, 2020, str. 1). Uključeni akteri mogu biti lokalna administracija, javne institucije, nevladine organizacije, civilne inicijative, predstavnici lokalne zajednice, umjetnici i drugi (Žuvela et al., 2020, str. 27-28).

Civilno-javno partnerstvo je „oblik sudioničkog upravljanja u kojem javna uprava i civilno društvo surađuju u korištenju i upravljanju javnim resursima“ (Mrakovčić i Travar, 2020, str. 3).

Iz aktivnih primjera javno-civilnog partnerstva izvodi se nekoliko osnovnih tipova ili modela, koje Dea Vidović definira na sljedeći način: model hibridizacije – „partnerstvo javnog i civilnog sektora u suosnivanju i suupravljanju novom zajedničkom institucijom koja preuzima ulogu upravljanja javnim resursom“; model zajedničkog upravljanja – „formiranje zajedničkog tijela upravljanja javnim resursom u kojemu je jednak broj predstavnika javnog i civilnog sektora“; model suradničkog upravljanja – „partnerstvo javne ustanove s određenim brojem organizacija civilnog društva u svrhu zajedničkog upravljanja korištenjem prostora u javnoj infrastrukturi koja je u nadležnosti javne ustanove“; model proširene suradnje – „suradnja javnog i civilnog sektora uspostavljena je isključivo na razini davanja javnog resursa civilnom sektoru na upravljanje i korištenje na određeno vrijeme bez naknade uz obavezu javnog sektora da pokriva dio materijalnih troškova korištenja infrastrukture, a civilni sektor osigurava javnu namjenu (kulturnu i društvenu) prostornog resursa“ te model nove javne kulture – „transformacija postojećeg centraliziranog modela upravljanja javnim kulturnim ustanovama prema uspostavljanju demokratizirane strukture upravljanja. Uključivanjem predstavnika organiziranog civilnog društva i građana u članstvo upravnih vijeća osiguralo bi se sudjelovanje različitih dionika u upravljačkoj strukturi“ (Mišković, Vidović i Žuvela, 2015, str. 63).

„Radna bilježnica za društveno-kulturne centre“ dokument je izdan od strane Zaklade „Kultura Nova“ povodom Radnog skupa „Prema institucionalnom pluralizmu: Razvoj društveno-kulturnih centara“ održanog u Zagrebu, od 12. do 14. studenoga 2015.; koji se bavi društveno-kulturnim centrima koji se temelje na ideji civilno-javnog partnerstva i sudioničkog upravljanja. Upozorava na to da nema jedinstvenih rješenja te donosi radne definicije

koncepta i pojmova koji su ponuđeni za daljnju razradu u svakom pojedinom društveno-kulturnom centru. Ovisno o pojedinim lokalnim situacijama – kulturnoj, društvenoj, ekonomskoj i političkoj okolini te dostupnim resursima i informacijama, Radna bilježnica daje podlogu za osnaživanje svih uključenih dionika i kolektivnu vježbu za razumijevanje ponuđenih termina i njihovu primjenu (Ibid., str. 3).

Danas je i dalje većina prostora namijenjenih recepciji ili konzumaciji kulture konstruirana prema kartezijanskom modelu razdvajanja subjekta i objekta. Taj tip prostora i dalje odgovora na velik dio potreba kulturne produkcije: slike u galeriji, koncert na bini, predstava na sceni. *Site-specific* umjetnost „aktualizirala je ideju fenomenološkog prostora u kojemu se rad postavlja u odnos prema fizičkim kvalitetama prostora, arhitekturi, načinu kako se ljudi kreću kroz prostor“ (Mišković, Vidović i Žuvela, 2015, str. 16). Primjeri su napuštene tvornice i vojarne, pothodnici, trгови i ulice. Tu se radi o restrukturiranju subjekta od kartezijanskog modela prema fenomenologiji živog tjelesnog iskustva. Na taj način su prostor, umjetnički rad i ljudi u jedinstvenoj vezi. Nadogradnja kartezijanskog modela dogodila se kroz stvaranje institucionalnog prostora, čiji identitet je definiran kroz ideologije, diskurse i simboličku razmjenu (Ibid., str. 17). Takav prostor funkcionira kroz mrežu prostora koji se međusobno nadopunjavaju i kroz koje cirkulira određeni rad (atelje, studio za probe, galerija, kazalište, festival, bijenale, časopis, blog, portal, privatna kolekcija, umjetničko tržište). Tu se radi o dematerijalizaciji prostora jer on više nije okrenut k proizvodnji objekata, već koncepta (Ibid.). Društveno-kulturni centri su prije svega diskurzivni prostori. Nalaze se na fizičkim lokalitetima koji ih donekle, ali ne u potpunosti, određuju. Moment društvenosti ih situira u spacijalno ograničenu, iako ne i statičnu, zajednicu. Projekt Bacača Sjenki, multimedijalne umjetničke organizacije i [BLOK]-a, lokalne baze za osvježavanje kulture, Bilježenje grada – bilježenje vremena bavi se „s jedne strane pronalaženjem, arhiviranjem, proučavanjem i izlaganjem djela i projektne dokumentacije umjetničkih istupa u javni prostor, a s druge protestima ili javnim okupljanjima na području grada Zagreba u javnim, netipičnim izložbeno-glazbeno-scenskim prostorima od 1945. do danas“ (Što, kako i za koga/WHW, 2014, str. 29). Fokusirajući se na efemernost i prolaznost djela, projekt nadilazi samo predstavljanje, usmjeravajući se na proučavanje šireg konteksta umjetničkog i političkog djelovanja u javnim prostorima. Program je inovativan jer bilježi „sinkronistički, situacijsko i prostorno jukstaponirajući događaje koji su se odvijali u određenim prostorima grada“ (Bacači Sjenki, n.d.). Spaja tradicionalne nove medije na inovativan način, a procesno se razvija kroz interakciju i suradnju s korisnicima, ali i protagonistima pojedinih događaja. Na službenoj

stranici Bacača Sjenki piše da će se s vremenom, do sada sakupljeni arhiv projekta digitalizirati i postaviti na interaktivno Internet sučelje dostupno svima: građanima i profesionalcima iz Hrvatske i svijeta. Ovaj projekt, osim umjetničke komponente, ima i jaku obrazovno-odgojnu komponentu, koja građanima ukazuje na

„važnost urbanog kontinuiteta, na oblikovanje i očuvanje gradskog namještaja i inventara te na resursni kapacitet pojedinih lokacija kao mjesta umjetničkog i kulturnog obilježja koje može biti važan resurs lokalne zajednice. Također, upućuje profesionalne djelatnike na interdisciplinarno promišljanje urbanog prostora i na mogućnost osmišljavanja suživota, kako kao prijedloge, pa tako i kao procese u projektima umjetnosti zajednice“ (Ibid.).

Prema Mišković, model rada društveno-kulturnih centara više nalikuje na itinerar nego na mapu (Mišković, Vidović i Žuvela, 2015, str. 17), i to ih bitno razlikuje od drugih kulturnih ustanova. Za razliku od mape koja daje objektivnu sliku nekog područja, itinerari su subjektivni pogledi na istu stvarnost. U slučaju društveno-kulturnih centara to znači da oni gledaju iz perspektive zajednice u kojoj djeluju nastojeći dati odgovor na pitanje kuda mi, kao zajednica, idemo, kako ćemo tamo stići i koliko će nam trajati putovanje. Oni stvaraju narativ sazdan od fragmentarnih sekvenci događaja i akcija koji se odvijaju u prostoru (Ibid., str. 18). U taj narativ zajednica utiskuje svoja nadanja i strahove, interese i potrebe. Društveno-kulturni centri su diskurzivni prostori u kojima se značenje stvara iskazima, simbolima i akcijama, konstrukcija čiji elementi nisu fiksirani nego su tranzitivni te slijede jedan drugoga (Ibid.).

2.1.2. Povijesni razvoj i financiranje

Hrvatska nezavisna kulturna scena početke svog razvoja imala je krajem 90-ih godina 20. stoljeća. Tada se pojavljuju nove organizacije i inicijative koje počinju proizvoditi specifične programe te tako dolazi do diferencijacije unutar polja kulturnog djelovanja. Organizacije su tada uglavnom bile usmjerene na sebe, djelovale su manje-više samostalno te je čitavo nezavisno kulturno polje bilo atomizirano (Višnić i Dragojević, 2008, str. 12).

U drugoj fazi, čiji se vremenski početak može smjestiti na prijelaz iz 2001. u 2002. godinu, organizacije nezavisne kulture povezuju se i osnažuju, povećava se broj aktera i programa te se „izgrađuje scena koju čine različite neformalne inicijative, nevladine organizacije, neprofitni klubovi i umjetničke organizacije koje kreiraju specifično polje međudjelovanja različitih praksi“ (Ibid.). Najistaknutiji primjer na nacionalnoj razini bila je programska mreža

Clubture. Sredinom 2004. godine počinje se prepoznavati početak nove, treće faze razvoja nezavisne scene (Ibid., str. 14). Ona se usmjerila prema sustavu i nužnim pomacima.

U tekućoj fazi, posljednjih nekoliko godina, kulturne vlasti počinju prepoznavati vrijednost ovog kulturnog polja, otvarajući pozicije za financiranje projekata i programa. Tako je pri Ministarstvu kulture osnovano Vijeće za medijsku kulturu (sada Vijeće za nove medijske kulture), a pri Gradskom uredu za kulturu Grada Zagreba Komisija za urbanu kulturu i kulturu mladih (sada Vijeće) (Ibid., str. 12).

Programi nezavisne kulture financiraju se i unutar djelatnosti kao što su kazališna i plesna, likovna, filmska kultura i audiovizualni mediji, ali tamo su „diskriminirani i dodjeljuju im se programska sredstva višestruko manja od onih koja se za isti tip i forme dodjeljuju etabliranim institucijama ili pojedinim programima drugih aktera, najčešće onih bliskih vlasti“ (Ibid.). Nacionalne i lokalne kulturne i druge relevantne javne politike uvelike utječu na financiranje programa, šire legislativne promjene (npr. porezna politika), temeljne promjene u sustavu planiranja, selekcije i evaluacije (Ibid., str. 13). Međutim, postojeći sustav onemogućuje dugoročno planiranje programa i djelovanja, a od mogućih instrumenata kulturne politike služi se gotovo isključivo onim financijskim (pravni, drugi ekonomski, organizacijski i vrijednosni elementi se zanemaruju) (Ibid.). Na taj način

„ne samo da je nezavisna kulturna scena (koja je i međunarodno prepoznata kao prostor produkcije sadržajno i kvalitativno novog, kao mjesto dinamiziranja čitave kulturne proizvodnje) dovedena u nepravednu poziciju, nego ovaj sustav, koji tako strogo odvaja institucionalno kulturno polje od onog izvaninstitucionalnog, ne potiče konkurentnost i razvoj nijednog od ova dva polja“ (Ibid.).

Nezavisna kultura još uvijek se uglavnom vidi kao alternativna, u opozicijskom odnosu prema institucionalnoj ili tzv. dominantnoj kulturi te ostaje u patronizirajućem položaju. No,

„aktualni kulturni sustav, s obzirom na svoje ustrojstvo, niti ne može prepoznati transformacijski potencijal nezavisne kulture. Onako kako je u cjelini postavljen, on prati servisno-sanacijsku logiku i nije mu moguće istovremeno odgovoriti na transformacijske potrebe. Primarno odgovarajući na permanentne i neutažive socijalne i infrastrukturne potrebe kulturnih javnih ustanova, ne potiče se ni njihov programski razvoj“ (Ibid.).

Postojeći sustav ne omogućuje institucionalno praćenje i osiguravanje održivosti. Nezavisni se sektor često doživljava kao amaterski, volonterski i hobistički, a ne kao profesionalan, što se također reflektira u sustavu isključivo programskog financiranja (Ibid.). Nemogućnost višegodišnjeg financiranja projekata i programa, osobito u ovom sektoru, zatvara mogućnost strateškog programskog planiranja i razvoja. Također, često su neriješeni problemi prostora nezavisne kulture te nepostojanje adekvatnog prostora za djelovanje čitavog niza drugih organizacija, koje su prisiljene na rad u vlastitim stanovima, u prostorima koje plaćaju po komercijalnoj cijeni (koristeći za to dobar dio programskih sredstava) ili pak povremeno koriste, zbog neusklađenih termina, često nedostupne prostore drugih institucija (Ibid., str. 14). S obzirom na sve do sada navedeno, čini se kao da ne možemo očekivati neku sjajnu situaciju glede arhivske prakse u takvim organizacijama. No, više o tome bit će prikazano kasnije.

Intenzivne suradničke platforme, odnosno taktičke mreže, novi su oblik sociokulturnih praksi u nastajanju koji se nastavlja na članske mreže.

„S obzirom na pitanja kojima se bave (pitanja javne domene, društvene tranzicije, hibridnih modela javno-privatnog partnerstva, intelektualnog vlasništva itd.), kao i na metode koje koriste (aktivizam, udruživanje građana, zagovaranje, prijenos tehnoloških i drugih praksi u područje kulture, društveno-teorijske aktivnosti), suradničke platforme uvelike proširuju područje kulture, definirajući ga ne kao umjetnost i baštinu, što je tradicionalan pristup koji je desetljećima dominirao europskom kulturom, nego kao područje intenzivne interakcije između društvenog, tehnološkog i umjetničkog. Time kreiraju polje mogućnosti prema kojem bi kultura ponovno prihvatila svoju proaktivnu, dinamičnu i kritičku funkciju u društvenoj proizvodnji“ (Višnić i Dragojević, 2008, str. 17).

Primjeri taktičkog umrežavanja suradničke su programske platforme, već spomenuta, Clubture i Zagreb Kulturni kapital Evrope 3000 (Ibid., str. 18). Iako manifestni procesi privatizacije, komercijalizacije te jačanje i razvoj neovisnosti civilnog sektora nisu raskinuli tradicionalnu vezu između države i kulture, ipak su je duboko uzdrmali i oslabili. Neki autori ove pomake nazivaju

„transformacijom države socijalne sigurnosti (*welfare state*) u državu otvorenih mogućnosti (*enabling state*), pri čemu ocrtavaju i temeljne premise novih pristupa koje karakteriziraju: decentralizaciju odlučivanja, bujanje posredničkih tijela srednjeg

dometa u odlučivanju, veću ulogu stručnjaka, uključivanje javnosti, diversifikaciju kulturne ponude koja nastoji zadovoljiti sve socijalne grupe i dr.“ (Kardov, Pavić i Višnić, 2006, str. 2).

Otkriva se nova društvena konfiguracija u kojoj sama kulturna produkcija postaje djelatna sila u razvoju lokalne ekonomije, koja se sve više oslanja na procese simboličke manipulacije (Ibid.). Ekonomski i politički sektori sve više koriste kulturnu produkciju za vlastite ciljeve, ali i organski ugrađuju dinamiku kulturne kreativnosti u vlastiti sustav. Na taj način kultura postaje značajan resurs unutar ekonomske i političke sfere. Unutar ovog poretka autonomija i autoritet kulturnog sektora i umjetnika u velikoj je mjeri smanjena, dok je posredni utjecaj na ostale sustave povećan. S druge pak strane, u takvom je sklopu dinamika kulturnog stvaranja izrazito ovisna o povezanosti kulturnih aktera s procesima u drugim sferama, a naročito u ekonomiji. Ovi su procesi doveli u pitanje ne samo granice područja kulturnog sektora, nego i druge tradicionalne koncepte na kojima su počivali prijašnji pristupi u kulturnim politikama: individualno autorstvo, originalnost, vlasništvo, javni interes, tradicionalni (institucionalni) sustav obrazovanja te sam koncept umjetnika, koji sve češće preuzima i uloge menadžera, obrtnika, marketinškog stručnjaka i poduzetnika (Ibid.). Ono što je još do jučer smatrano „alternativom”, sada je pravi *mainstream*, glavna struja kreativne snage i gotovo jedini produktivan kulturni pogon koji na ravnopravan način održava veze sa svijetom, prati suvremene umjetničke tendencije i debate vezane uz nove društvene i medijske teorije (Višnić i Dragojević, 2008, str. 11). To je onaj kulturni pogon koji se ne svodi samo na primanje utjecaja i informacija izvana, već te informacije i prerađuje, u stanju je reflektirati globalnu situaciju i inozemnoj publici u različitim medijskim oblicima vratiti rezultate svog kreativnog promišljanja i rada. Na primjer, tijekom zadnjih nekoliko godina nezavisne kulturne inicijative organizirale su u Zagrebu gostovanja nekih od najeminentnijih suvremenih teoretičara, umjetnika i kustosa, tako da se moglo vidjeti vjerojatno više značajnih imena nego tijekom proteklih nekoliko desetljeća. Važnost tih živih veza i utjecaja na nove generacije umjetnika tek će se pokazati u predstojećim godinama (Ibid.).

2.1.3. Arhiviranje i dokumentiranje djelovanja

Prema Jacquesu Derridi (1996, str. 2) pojam arhiv, čije su značenje arhivisti zaboravili, potječe od grčkog *arkheion*, izraza koji je u početku značio „kuća, domicil, adresa, prebivalište viših magistrata – arkonata – onih koji su zapovijedali“¹. Oni nisu djelovali samo

¹ Vlastiti prijevod.

kao čuvari dokumenata, već su imali i hermeneutičko pravo tumačiti arhive (Ibid.). Uz to, i moć konsignacije (Ibid., str. 3). Derrida nastavlja s riječima da arhiv zahtijeva da se dokumenti skupe na jednom mjestu te da u njemu ne bi trebalo biti nikakve disocijacije, heterogenosti ili tajne koja bi mogla odvojiti ili pregraditi gradivo (Ibid.). Mike Featherstone (2000, str. 167) to objašnjava na sljedeći način: „jedinstvo identifikacije i klasifikacije, što osigurava da ne može postojati nikakav odvojeni ili tajni *cache* (predmemorija)“². Dok je tako koncipiran arhiv bio izvor suvereniteta i legitimiteta vladara i nositelja moći, osnova za zakon i baza znanja za identitet kolektiva, on se također sve više doživljavao kao repozitorij državnog pamćenja (Ibid.). Dakle, institucionalnog pamćenja.

„Ako zanat arhivista, osobito urbanog istraživača, nužno uključuje određenu sposobnost za flanerijom, onda je to samo mali korak do iskustava Waltera Benjamina hodanja gradom Parizom i izgradnje vlastitog osobnog arhiva koji je pružio osnovu za njegov nedovršeni *Passagen-Werk* ili *Arcades Project* (1982.)“ (Featherstone, 2000, str. 171). Benjamin, priznati kolekcionar, „bio je vrlo usmjeren prema detaljima, minucioznosti svakodnevnog života kao što su ulaznice, letci, plakati, razglednice, novine, pločice s imenima, fotografije, u svom pokušaju da konstruira društvenu i kulturnu povijest Pariza u devetnaestom stoljeću“³ (Ibid.). To je bilo vidljivo i u njegovoj zbirci širokog raspona materijala i u njegovom razrađenom spisovodstvenom sustavu u kojem je koristio ključne riječi, razne konvolute (sekcije) kako bi klasificirao tisuće dokumenata (Ibid.). Pomno je slijedio načelo citiranja u kojem se od krhotina i sitnica urbanog života tražilo da govore same za sebe. Benjamin je koristio metodu književne montaže, u kojoj se pretpostavljalo da će teorijski posao obaviti „šokantna montaža materijala, kaleidoskopska slučajna jukstapozicija natpisa na trgovinama i izlozima“⁴ (Ibid., str. 172). Sofisticirana metodološka reflektivnost na djelu ovdje je vrlo očita: „montaža u konstrukciji djela odražava montažu u urbanom gradskom pejzažu potrošačke kulture; tekst je konstruiran poput grada „s tisuću prolaza“, kako bi odražavao stvarnu složenost grada; čitatelja se potiče da se prepusti intelektualnoj flaneriji, da se pozabavi tekstem koji je napisan o gradu kojim su *flâneur*-i šetali u devetnaestom stoljeću i sada u kojem sam autor šeta kao istraživač - *flâneur*, kako bi prizvao nove jukstapozicije i poluzapamćene dojmove koji će potaknuti proces prisjećanja i istraživanja“⁵ (Ibid.). A što se tiče elektronskog segmenta

² Vlastiti prijevod.

³ Vlastiti prijevod.

⁴ Vlastiti prijevod.

⁵ Vlastiti prijevod.

arhiva, Featherstone kaže da je internet kao rizomatsko otvoreno gradilište, čiji dijelovi već propadaju (2000, str. 173).

U suvremenom okruženju hiperprodukcije informacija, uvijek se iznova postavlja pitanje koja je granica arhiva? Njegova je pozicija paradoksalna - s jedne strane njegova sposobnost ovladavanja informacijama sve više opada, a s druge on kao koncept pokazuje tendenciju beskonačnog širenja (Heđbeli i Mokrović, 2015, str. 133). U „Zagovaračkom dokumentu“ projekta Arhivi odozdo – organizacijsko pamćenje kao element održivosti civilnog društva organizacijsko pamćenje definirano je kao

„gradivo koje određena organizacija civilnog društva proizvodi i prikuplja tijekom svoga rada, ne kao zakonsku obvezu (administrativna i financijska dokumentacija), već kao dokaz njenog rada koje posljedično ima utjecaj na razvoj različitih zajednica iz područja njihova djelovanja. Radi se o bilježenju praksi i znanja akumuliranih tijekom godina djelovanja, reprezentiranih u različitim formatima, te tijekom aktivnosti proizvedenih materijala koji odgovaraju na potrebe zajednice koja je često sudjelovala u njihovoj izradi“ (2023, str. 2).

Bottom-up pristup arhiviranju ili samo-arhiviranje odnosi se na

„prakse pojedinaca ili grupe ljudi, neformalnih stvaratelja gradiva, koji preuzimaju odgovornost za prikupljanje, arhiviranje i očuvanje materijala poput dokumenata, fotografija, digitalnih datoteka i drugih materijala koji imaju osobni ili profesionalni značaj. Radi se o praksi nastaloj uslijed manjka interesa, resursa, prostornih i ostalih kapaciteta obližnjih institucija, a iz potrebe za historiziranjem, reprezentacijom i valorizacijom vlastitog rada i znanja u polju u kojem se djeluje“ (Kantoci, 2023).

2.1.3.1. U očima zakona

U „Zagovaračkom dokumentu“ projekta Arhivi odozdo – organizacijsko pamćenje kao element održivosti civilnog društva navedeno je kako su u očima zakona ili podzakonskih akata arhivi organizacija privatni arhivi, odnosno organizacije su imatelji ili stvaratelji privatnog arhivskog gradiva (2023, str. 5). Zakon o arhivskom gradivu i arhivima razlikuje javno i privatno arhivsko gradivo: javno je „odabrano javno dokumentarno gradivo nastalo ili prikupljeno djelatnošću tijela javne vlasti ili je u vlasništvu Republike Hrvatske po bilo kojoj osnovi“ (NN 114/22, čl. 3), dok je privatno „arhivsko gradivo nastalo djelovanjem privatnih pravnih i fizičkih osoba, koje nije nastalo u obavljanju javnih ovlasti i javne službe i nije u

vlasništvu Republike Hrvatske ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno pravnih osoba čiji su oni osnivači ili vlasnici“ (Ibid.). „Privatno arhivsko gradivo koje ima posebno značenje za povijest, znanost i kulturu upisuje se u Upisnik vlasnika ili posjednika privatnog arhivskoga gradiva na temelju rješenja Hrvatskog državnog arhiva“ (NN 114/22, čl. 23). Iako Zakon o arhivskom gradivu i arhivima predviđa kategorizaciju vrijednog gradiva privatnih stvaratelja i imatelja, u „Zagovaračkom dokumentu“ projekta Arhivi odozdo – organizacijsko pamćenje kao element održivosti civilnog društva stoji da „metodologija i kriteriji nisu dovoljno jasni u primjeni na civilno društvo, tim više što je često riječ o gradivu od šireg političkog i kulturnog značaja“ (2023, str. 2). Zbog marginaliziranog položaja organizacija civilnog društva (OCD-a) u ukupnom sustavu te posljedično njihovih ograničenih kapaciteta, većina organizacija nema ustanovljene održive i trajne prakse očuvanja svog organizacijskog pamćenja, kao ni potrebno znanje. Time se vrijedan segment razvoja društva, posebno onog koji se odnosi na specifičnosti civilnog društva, zauvijek gubi. Arhiviranje organizacija civilnog društva predstavlja odstupanje od klasično shvaćenog arhiviranja u za to specijaliziranim javnim institucijama jer se radi o procesu odnosno aktivnosti koja se nastoji usustaviti. Izvaninstitucionalni karakter arhiva u direktnoj je vezi s izvaninstitucionalnim karakterom gradiva: organizacije civilnog društva same određuju svoj legitiman interes djelovanja, odnosno gradivo koje im je od interesa.

Koncept sveobuhvatnog arhiva (*total archives*) označava „određenu strategiju upravljanja zapisima i cjelovitog dokumentiranja povijesnog razvitka jednoga područja i zajednice, bez obzira na provenijenciju i oblik zapisa“ (Kušen, 2011, str. 9). Takva se strategija provodi prikupljanjem svih vrsta arhivskoga gradiva (javnog i privatnog), koje ima veze sa životom i razvojem nekog područja, od gradiva službene administracije preko gradiva koje nastaje u različitim javnim i privatnim ustanovama i onoga koje nastaje u području gospodarstva, sve do odgovarajuće dokumentacije osobnog karaktera (Ibid., str. 10). U kanadskoj javnoj arhivskoj službi postoje četiri odredbe:

„1. arhivisti moraju dokumentirati povijest cjelokupnog kanadskoga društva, a ne samo njegove elite; 2. arhivisti moraju preuzimati sve vrste arhivskoga gradiva, bez obzira o kojem se nosaču ili obliku zapisa radilo; 3. arhivisti moraju nadzirati cjelokupni životni ciklus zapisa od njihova nastanka do krajnjeg postupka; 4. arhivisti moraju stvarati arhivsku mrežu“ (Ibid.).

Arhivska služba u Hrvatskoj također prati spomenutu strategiju. Kod nas je sveobuhvatna briga za gradivo koje nastaje na određenom području povjerena pojedinom državnom arhivu

za područje njegove teritorijalne nadležnosti. U njima se čuva i gradivo različitih udruga, privatnih osoba i obitelji. U nacionalnoj klasifikaciji arhivskih fondova i zbirki koju koriste državni arhivi za opis gradiva, postoji skupina I. koja se odnosi na gradivo društava, udruga i udruženja, a koja se dalje dijeli na strukovna i staleška, dobrotvorna, kulturno-prosvjetna, umjetnička, športska te ostala (Državni arhiv u Zagrebu, n.d.).

U „Zagovaračkom dokumentu“ projekta Arhivi odozdo – organizacijsko pamćenje kao element održivosti civilnog društva navedeno je da je Zaklada Kultura nova, autonomno tijelo koje su 2012. osnovali Ministarstvo kulture i Vlada RH donijevši Zakon o Zakladi Kultura nova te kojem je dana odgovornost odlučivanja o pružanju stručne i financijske podrške civilnom sektoru u kulturi, 2017. godine uvela Podršku za organizacijsko i umjetničko pamćenje (2023, str. 4). „U 6 ciklusa jednogodišnjeg financiranja projekata organizacijskog i umjetničkog pamćenja, Zaklada je mogla podržati samo 25% svih prijavljenih projekata s ukupno 1.698.603,00 kuna. Od 2020. do 2023. godine sredstva za ovo programsko područje se kontinuirano smanjuju dok broj prijavitelja raste“ (Ibid.). U lipnju 2023. godine Zaklada Kultura nova ugasila je sva dotadašnja programska područja te uvela jedinstvenu podršku za organizacijski razvoj koja među prihvatljivim troškovima sadrži i troškove dokumentiranja rezultata rada organizacije (Ibid.). Nacrt Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva (2017.-2022.) istaknuo je potrebu uspostavljanja sustavnog istraživanja o stanju razvoja civilnoga društva te uveo pojam specijaliziranog Arhiva civilnoga društva koji bi obrađivao arhivsko gradivo nastalo djelovanjem organizacija civilnoga društva (Ibid., str. 5). Time se prvi put u službenom dokumentu Vlade Republike Hrvatske prepoznao rad na sustavnom prikupljanju i čuvanju arhivskog gradiva civilnoga društva (Ibid.). Ta Strategija nije nikada usvojena, a od početka 2022. u izradi je novi Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva. U prethodnom Nacrtu kao nositelj aktivnosti prepoznato je Ministarstvo kulture, a kao su-nositelji Ured za udruge, Hrvatski državni arhiv, Savjet za razvoj civilnoga društva, Zaklada Kultura nova te organizacije civilnoga društva, što još uvijek korespondira institucionalnom okviru za podršku i razvoj arhiva OCD-a.

2.1.3.2. Rješenja za nadilaženje razdvojenosti službenih i izvaninstitucionalnih arhiva

„Podatci ostavljaju dojam suzdržanosti arhivske službe u nas prema udrugama. Ona je vjerojatno rezultat nedovoljna broja ljudi uključenih u poslove nadzora nad

stvarateljima gradiva izvan arhiva (i zaokupljenih nadzorom nad stvarateljima državne i lokalne uprave i pravosuđa, u najnovije vrijeme i likvidiranih gospodarskih stvaratelja), nerazrađenih kriterija vrednovanja i selekcije velikoga broja neprofitnih nevladinih organizacija te nedostatka spoznaje o njihovom značenju u suvremenom građanskom društvu. Svakako, na udruge se gleda kao na nešto manje ozbiljno, fluidno i nestabilno te samim time manje vrijedno pažnje i vremena. Dijelom je zacijelo riječ i o otporu i bojažljivosti pred novim velikim prostorom koji se otvorio pred arhivskim djelatnicima u poslovima nadzora i akvizicijske politike“ (Lučić, 2004, str. 9).

Na taj način Melina Lučić objasnila je odnos državnih arhiva u Hrvatskoj prema udrugama. Kao problem također je navela i činjenicu da su udruge tradicionalno okrenute svojim savezima ili drugim ustanovama koje čuvaju kulturnu baštinu i spremnije predati gradivo takvim matičnim ustanovama negoli arhivu (Ibid., str. 11). Primjerice, „Hrvatski savez slijepih dobro je povezan i odlično surađuje s Tiflološkim muzejom, a športske udruge i športski savezi tradicionalno su naslonjeni na Hrvatski športski muzej, koji čuva veliku količinu njihova gradiva“ (Ibid.). Lučić arhivima sugerira ne nastupati paternalistički i naredbodavno, već prijateljski, budući da ih valja uvjeriti kako je i u njihovu interesu da se gradivo sačuva te eventualno pohrani u ustanovi kojoj je pohrana gradiva bit postojanja (Ibid.).

„Projektno financiranje i prekarni uvjeta rada u polju organiziranog civilnog društva uzrokuju nedostatak ljudskih i financijskih kapaciteta za sistematizaciju organizacijskog sjećanja“ (Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2022). Svi su se sudionici panela održanog u sklopu konferencije „Arhivi odozdo“, složili da je u organizacijama civilnog društva po pitanju arhiviranja vlastite djelatnosti prisutan problem podkapacitiranosti: organizacijama nedostaje vremena, prostora, kadra i financijskih sredstava za adekvatno tretiranje vlastitog gradiva (Čolig, 2023). Procese sistematizacije, katalogizacije i digitalizacije sadržaja ipak uspijevaju nekako provoditi, ali nedovoljno s obzirom na obujam i važnost gradiva. Kao jedno od rješenja tog problema na panelu je iznesen prijedlog da se gradivo organizacija civilnog društva formalno tretira kao baštinu od opće društvene i kulturne vrijednosti. Povrh toga, u sklopu projekta „Arhivi odozdo“ izrađen je zagovarački dokument koji sadrži opsežan i temeljit paket mjera za očuvanje organizacijskog pamćenja civilnog društva. Pokušaj je to da se nadiđe razdvojenost službenog arhivskog sistema i alternativne, izvaninstitucionalne mreže arhiva. U prvom redu čini se opravdanim upitati zašto bi uopće bilo bitno čuvati pisane tragove vlastita rada? Prvi i očiti smisao jest zasigurno zadovoljavanje tekućih

administrativnih prava i obaveza, a papiri su nositelji dokaza o njihovom izvršavanju. Drugi razlog bio bi upravo ono što spada u građenje i rekonstrukciju institucionalnog sjećanja, dakle u sferu *reuse-a* (ponovnog korištenja), u performativnom, zagovaračkom ili čisto dokumentarnom smislu. Smisao je arhivskog sustava „da prepoznaje da se zapisima mijenja vrijednost ovisno o kontekstu stvaranja i korištenja“ (Mokrović, str. 4).

2.1.3.3. Arhiv zajednice

Arhiv zajednice odnosi se na „*grassroots*“⁶ aktivnosti dokumentiranja, bilježenja i istraživanja baštine zajednice, u kojima je ključno sudjelovanje zajednice, kontrola i vlasništvo nad projektom“⁷ (Flinn, 2007, str. 153). Postkustodijalno znači „da se čuvanje i briga o zbirkama ne odvijaju u samom formalnom arhivu, već se distribuiraju unutar organizacije koja ih stvara, u kojoj dokumenti ostaju“⁸ (Ibid., str. 168). Ovo nije „nekustodijalni“ pristup, jer umjesto da se brinu za zbirke unutar arhiva, arhivisti nastoje podržati stvaratelje i imatelje u upravljanju i očuvanju zbirki. Koncept postoji već gotovo 30 godina, stekavši posebno uporište među australskim spisovoditeljima i drugima koji su tvrdili da se poteškoće koje predstavljaju digitalni zapisi mogu najbolje riješiti i poduprijeti njihovim ostankom u okruženju stvaranja uz nadzor i vodstvo, ali ne izravno čuvanje od arhivske službe (Ibid.). Neki od onih koji razmatraju sporne i raseljene arhive, zapise domorodačkih naroda i arhive zajednica marginaliziranih ili isključenih skupina zagovarali su postkustodijalne modele za zbirke koje se vraćaju ili ostaju unutar određenih zajednica (Ibid.). Brigu o tim arhivama dijele zajednica i formalni profesionalci, ali njihovo je skrbništvo smješteno u „arhivama bez zidova“. Unutar arhivskog zakonodavstva ta je problematika u načelu riješena - u institucionalnom smislu, arhiv zajednice jest privatni specijalni arhiv (Heđbeli i Mokrović, 2015, str. 132). Budući da si neki mogu priuštiti stvaranje i održavanje zapisa, a neki ne, izvjesno je da će se tako neki glasovi čuti glasno, a neki nikako te da će određeni pogledi i ideje o društvu zauzvrat biti privilegirani, a drugi marginalizirani. Osnivanje arhiva zajednica za mnoge je oblik aktivizma koji nastoji ispraviti ili ponovno uravnotežiti ovaj obrazac privilegiranja i marginaliziranja (Flinn, Stevens i Shepherd, 2009, str. 74). Raznolikost grupa, aktivnosti i zbirki odražava se u mnogim različitim nazivima koji se koriste, a zabilježili su ih navedeni autori: „osim arhiva zajednica, možemo pronaći neovisne arhive i knjižnice, autonomne arhive, projekte usmene povijesti, lokalne baštinske grupe, muzeje zajednica, arhivske centre i izvore zajednica“⁹

⁶ Građanski pokret ili inicijativa civilnog društva „odozdo“ (vlastiti prijevod).

⁷ Vlastiti prijevod.

⁸ Vlastiti prijevod.

⁹ Vlastiti prijevod.

(Ibid.). Drugdje se pak spominju sljedeći nazivi: „arhivi vođeni/usredotočeni/bazirani na zajednici, DIY (uradi sam), *grassroots*, oporbeni, participativni ili neovisni arhivi i arhivi odozdo prema gore¹⁰“ (Gilliland i McKemmish, 2014, str. 3).

Zbirke koje čuvaju arhivi zajednica uključuju stvorene kao i akumulirane materijale i često se sastoje od muzejskih predmeta, knjiga, efemera (sitni tisak), odjeće, kao i tradicionalnijih dokumenata, fotografija i audio-vizualnih materijala (Flinn, Stevens i Shepherd, 2009, str. 74). Arhivi zajednica mogu pridavati vrijednost različitim vrstama „zapisa“ svojih zajednica, uključujući artefakte i priče (Gilliland i McKemmish, 2014, str. 3). Mnogi arhivi zajednica temelje se na jednoj ili dvije ključne osobne zbirke, pri čemu su ti sakupljači često u središtu organizacije i daju velik dio inspiracije i poticaja (Gilliland i Flinn, 2013, str. 9).

Oni se mogu nalaziti u fizičkom prostoru ili okupiti u virtualnoj arhivi ili možda tipičnije u nekoj vrsti hibridnog rasporeda. Također, mogu izbjegavati profesionalno osoblje u korist stručnjaka zajednice kao što su starješine, veterani i povjesničari zajednice; te su često više usredotočeni na neposredne potrebe i politiku zajednice nego na dugoročno očuvanje materijala koji posjeduju (Gilliland i McKemmish, 2014, str. 3).

Neki od čimbenika koji motiviraju arhive zajednica uključuju sljedeće:

- identifikacija, prikupljanje i korištenje povijesnih izvora za dokumentiranje povijesti za koje se smatra da su zanemarene ili pogrešno predstavljene,
- aktivan angažman u izgradnji povijesti umjesto pasivnog ili nezainteresiranog kustosiranja,
- stvaranje povijesti kao participativna praksa - kao aktivizam baštine,
- utjelovljenje DIY kulturnog i političkog angažmana (tj. bez pomoći „profesionalaca“),
- učiniti prošlost korisnom - arhiviranje u zajednici kao aktivizam i mobilizacija društvenog pokreta,
- stvaranje povijesti i arhiviranje u zajednici za obrazovanje i formiranje identiteta,
- stvaranje prostora težnji i mogućnosti,
- arhivi u zajednici kao prostor u vlasništvu zajednice (mjesto sigurnosti, mjesto otpora, kao spomenik prisutnosti) (Ibid.).

Znanstvenici su požurili označiti arhive zajednica (i treba napomenuti da taj izraz zapravo dolazi iz arhivskog polja, a ne od samih zajednica) kao protuarhive i antiarhive (Ibid., str. 4).

¹⁰ Vlastiti prijevod.

Verne Harris pružio je primjere načina na koje su vladini arhivisti u Južnoafričkoj Republici primijenili vlastito znanje o postojanju i lokaciji službenih zapisa na drugoj razini aktivizma, sami djelujući na razotkrivanju zapisa putem zahtjeva za slobodom informacija kako bi oni mogli ući u djelokrug javnosti. Harris to naziva „arhivskim banditizmom” (Harris, 2015). Prema njemu, arhivski razbojnici su oni koji najveću pozornost obraćaju na duhove, remete dominantne narative i dopuštaju da u „profesionalno“ uđe ono što se obično smatra „osobnim“. Daleko od toga da su bezakoniti, kao što sugerira većina rječničkih definicija - oni poštuju pravdu kao zakon za praksu koji nadmašuje zakone koje države donose kako bi zaštitile svoje interese (Harris, 2015, str. 16). Arhiv zajednice je arhiv kojim upravlja organizacija zajednice, odnosno organizacija koja je neprofitna i nevladina. Od organizacija zajednica „očekuje se da budu neovisne o vladi i da izazivaju vladu“ (Gilliland i Flinn, 2013, str. 8). Arhivi zajednica razlikovat će se od onih koje sponzorira država, koja će očito promicati vlastite interese. U slučaju arhiva zajednica bolje je uzeti u obzir predmet gradiva i značaj ili vrijednost koju ona ima unutar zajednice, a ne vrstu ili format (Ibid.). Uloge unutar arhiva zajednica često ne spadaju u jasno definirane kategorije koje bismo mogli očekivati u prevladavajućim tijelima za baštinu. Sakupljači i kustosi, arhivisti zajednice i korisnici arhiva zajednice često su isti pojedinci (Ibid., str. 9). Osobna žrtva i poriv za dokumentiranjem koje pokazuju mnoge od ovih središnjih ličnosti krucijalni su za početni rast i opstanak ovih arhiva, ali također predstavljaju potencijalni problem u smislu identificiranja jednako predanih nasljednika koji će preuzeti arhiv.

Obično su arhivi zajednica ono što bi se moglo nazvati „živim arhivima“, u smislu da se ne prikupljaju radi očuvanja i pasivno kuriraju za neku buduću potencijalnu upotrebu, već su prikupljeni i „konstituirani“ kao arhivi tako da se mogu aktivno koristiti, sudjelovati i biti zaposleni u sadašnjem vremenu u svrhu obrazovanja, izgradnje solidarnosti, izgradnje zajedničke baštine zajednice s kojom se može identificirati, podržavanja suvremenih borbi, društvene proizvodnje znanja i izazivanja odsutnosti i pogrešnih predavljanja u drugim prevladavajućim zbirkama i iskazima javne povijesti (Ibid.). Budući da takvi arhivi zajednica mogu djelovati kao mjesta otpora i subverzije u sadašnjosti i karta za buduće aspiracije isto koliko su zainteresirani za dokumentiranje prošlosti (Ibid.).

Razlozi za želju za uspostavom i održavanjem neovisnih arhiva zajednica mogu varirati od pragmatičnih (geografska udaljenost od najbliže memorijske institucije, nedostatak svijesti o bilo kojoj prevladavajućoj kulturnoj instituciji zainteresiranoj za povijest i zbirke zajednice ili strah da bi te zbirke mogle biti „progutane“, učinjene nedostupnim i više ne pod kontrolom

zajednice ako se predaju prevladavajućoj instituciji) do više političkih, gdje želja za autonomijom i odvojenošću proizlazi iz neprijateljstva zajednice ili ambivalencije na temelju prethodnih iskustava s baštinom ili državnim institucijama i iz ideologije koja osnaživanje, solidarnost i svijest izvodi iz samoodređenja i kontrole resursa zajednice (Gilliland i Flinn, 2013, str. 10-11). Temeljni neuspjesi prevladavajuće baštine i arhiva da reprezentiraju te povijesti (uopće ili pravedno) rezultirali su zahtjevima za refiguracijom, razrušivanjem i destabilizacijom arhiva i njegovih hijerarhija (anarhivizam) i uspostavom nečeg drugačijeg, odvojenog, transformiranog (Gilliland i Flinn, 2013, str. 11).

U Hrvatskoj se tek jedna organizacija eksplicitno karakterizira kao arhiv zajednice - Centar za dokumentiranje nezavisne kulture. Arhiv Srba u Hrvatskoj, ili Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, Documenta, CENDO – Istraživački i dokumentacijski centar, primjeri su organizacija koje prepoznaju arhiviranje gradiva u području od vlastita interesa, ali se tako eksplicitno ne izjašnjavaju (stvaraju vlastite zbirke sukladno svojim interesima te su jedna vrsta specijalnih arhiva). Osim toga, vidjeli smo razvoj stabilnih dugoročnih praksi arhiviranja, prvenstveno u digitalnom polju, kao što su primjerice Monoskop ili Memory of the world, koji se karakterizira kao javna knjižnica. Također, u posljednjih nekoliko godina proveden je niz tematski usmjerenih projekata, kao što su digitalni arhiv Marije Jurić Zagorke, Abeceda nezavisne kulture, Osobna sjećanja na ratove i druge oblike političkog nasilja ili nedavno otvoren Arhiv radničkih borbi (Mokrović, str. 8).

Iako je koncept participativnih arhiva povezan s konceptom arhiva zajednica, ključna je razlika u tome što su više od jedne zajednice (na primjer, jedna ili više izvornih zajednica, pravosudna zajednica, akademska zajednica, profesionalni arhivi) istovremeno i eksplicitno uključene i odgovorne za stvaranje, upravljanje i korištenje participativnih arhiva (Gilliland i McKemmish, 2014, str. 4). Drugim riječima, koncept participativnih arhiva priznaje da više strana ima prava, odgovornosti, potrebe i perspektive s obzirom na arhive. Participativni arhivi posljedično postaju dogovoreni prostor izgrađen oko kritičkog promišljanja u kojem ove različite zajednice dijele upravljanje i ekspertizu – „stvoreni su od strane, za i s više zajednica, u skladu s vrijednostima, praksama, uvjerenjima i potrebama zajednice i poštujući ih“¹¹ (Ibid.). U virtualnom svijetu, zajedničke, umrežene arhivske prostore mogu stvoriti zajednice koje su partneri, ostvaruju uzajamna prava i odgovornosti u dokumentima. Zajednice mogu arhivirati svoje zapise i povezati ih sa srodnim službenim zapisima i zapisima drugih zajednica, pojedinaca i organizacija. Također mogu dodati bilješke koje tumače,

¹¹ Vlastiti prijevod.

ispravljaju ili daju kontekst za informacijski sadržaj koji potječe iz zapisa drugih partnera (Ibid., str. 5). Virtualni prostori mogu se konfigurirati tako da poštuju prava u zapisima i protokolima svih uključenih strana i podržavaju diferencirani pristup: nove digitalne tehnologije mogu predstavljati više perspektiva, paralelnih ili višestrukih izvora; omogućiti dijeljenu kontrolu i ostvarivanje ugovorenih prava u zapisima; predstaviti vladina, alternativna i osporavana stajališta paralelno ili zajedno u zajedničkom arhivskom prostoru; omogućiti organizacijama zajednice da integriraju vladine zapise u vlastito znanje i spisovodstvene sustave, a pojedincima interakciju s javnim arhivama i arhivima zajednice.

2.1.3.4. Arhivska praksa u civilnom sektoru

Zajedno smo jači – znanjem protiv krize – Arhiv pri ruci priručnik je namijenjen organizacijama, nastao kao rezultat istoimenog projekta koji je Udruga za promicanje kultura Kulturtreger provodila s partnerima Kurziv – platforma za pitanja kulture, medija i društva, Centrom za dramsku umjetnost, Art radionicom Lazareti i Autonomnim kulturnim centrom Attackom. Naveli su razloge za potrebom dokumentiranja i arhiviranja: „Ali sjećanja su važna. Ona nam štede vrijeme učenja, povezuju nas s našim zajednicama, podsjećaju na dobre prakse koje smo jednom prepoznali i na kraju, čine ponosnim na ono što smo postigli“ (2023, str. 6). Zatim nas vode kroz korake dokumentacijske i arhivske prakse: „prvi korak je dijagnoza stanja: potrebno popisati sve prakse koje organizacija provodi, mjesta, kako fizička tako i digitalna, na kojima se dokumentacija i materijali čuvaju, te postoji li neki sustav klasifikacije materijala i dokumenata“ (2023, str. 8). Drugi korak je izrada organizacijskog protokola dokumentiranja i arhiviranja (Ibid.), u koji svakako treba uključiti i način na koji se materijali katalogiziraju, tj. sustav označavanja (2023, str. 9). Nadalje, zatim slijede četiri među-povezana procesa ili faze: 1. fizičko arhiviranje, 2. katalogiziranje gradiva, 3. digitalno arhiviranje i 4. digitaliziranje gradiva (2023, str. 12). Navedeno je da „opis arhiviranja u ovom priručniku služi za organiziranje međusobno kompatibilnih organizacijskih arhiva, što će omogućiti temelje za uspostavljanje zajedničkih, kolaborativnih platformi za *community* arhive poput Centra za dokumentiranje nezavisne kulture, koji bi dugoročno pomogli stabiliziranju, očuvanju i jačanju organizacija koje ih koriste“ (2023, str. 12-13). Sada slijedi detaljniji prikaz procesa ili faza.

1. Fizičko arhiviranje gradiva:

- a) razvrstavanje materijala (kronološki, po projektima ili neko drugo, po tipu gradiva): „Unutar arhiva obično razlikujemo sljedeće fondove: tisak (izdavačka djelatnost), fonoteka (audio materijali), medijateka (video materijali), fototeka

(foto materijali), hemeroteka (*press clipping*), *accessoires* (modni i promo dodaci), dokumentacija o radu organizacije, događanja (ukoliko organizacija želi popisivati same projekte i događaje, a ne samo fizičke predmete)“ (2023, str. 15). Navedena podjela u priručniku je problematična jer se iz nje iščitava nerazumijevanje te pogrešno korištenje pojma „fond“. Naime, „gradivo nastalo djelovanjem i radom tijela javne vlasti ili drugog stvaratelja čini cjelinu (arhivski fond) i u pravilu se ne može dijeliti“ (NN 114/22, čl. 7). U priručniku dalje slijedi:

„Unutar fondova moguće je napraviti dodatnu diversifikaciju arhiviranog materijala prema zbirkama: fond „tisak“ dijeli se na zbirke: periodičke publikacije (časopisi, fanzini, bilteni, novine), monografske publikacije (knjige, katalozi, zbornici tekstova, priručnici...), sitni tisak (flajeri, deplijani, ulaznice, naljepnice...) i plakate; fond „događanja“ može se dijeliti, ovisno o potrebama organizacije, na: izložbe, koncerte, predavanja, radionice, konferencije itd.“ (2023, str. 16).

b) numeriranje i označavanje materijala: Svaki pojedinačni materijal koji se arhivira treba dobiti jedinstvenu signaturu (na poleđini plakata, s unutrašnje strane korice knjige, na naljepnici na omotu CD-a... (2023, str. 17)) te se trebaju naznačiti kopije;

c) zbrinjavanje i pohrana materijala:

„za plakate možete koristiti ladičar, zaštititi ih bezkiselinskim svilenim arhivističkim papirima, motati ih u tuljce ili naći neki način koji odgovara vašem prostoru; za sitni tisak koristite registratore i bezkiselinske arhivističke košuljice ili arhivističke kutije; za novine, časopise i fanzine koristite velike mape ili kutije; knjige i ostale publikacije pohranjuju se na police ili kutije; *accessoires* se pohranjuju u kutije ili ladice“ (2023, str. 18);

2. katalogiziranje gradiva ili izrada/prilagođavanje baze podataka: Kao katalog može se koristiti neka profesionalna arhivistička baza podataka (bilo *open source* ili komercijalna), ali i Excel tablica (2023, str. 20). Razine opisa su: „fizičke karakteristike i izrada predmeta; sadržaj predmeta – sadržaj događaja i sadržaj samog predmeta; ključne riječi; podaci o arhiviranju; veza kataloga i digitalnog i fizičkog primjerka gradiva (mjesto pohrane)“ (2023, str. 21);
3. arhiviranje digitalnog gradiva (i povezivanje s katalogom);
4. digitaliziranje gradiva.

Jedna od ustanova uključenih u istraživanje koje će biti prikazano u ovome radu, Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade, izdala je „Pravila za upravljanje dokumentarnim gradivom POGONA – Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade“. POGON, kao stvaratelj i posjednik dokumentarnog i arhivskog gradiva dužan je:

„uspostaviti informacijski sustav i propisati ga Pravilima kako bi osigurao da dokumentarno gradivo koje posjeduje bude primjereno zaštićeno, sređeno i opisano, te dostupno ovlaštenim osobama; utvrditi pravila i postupke nastajanja izvornog dokumentarnog gradiva u digitalnom obliku; osigurati pretvorbu arhivskoga gradiva nastaloga u fizičkom ili analognom obliku u digitalni oblik; odrediti rok čuvanja za sve vrste gradiva koje nastaje njegovim radom te takav Popis dokumentarnog gradiva s rokovima čuvanja dostaviti Arhivu na odobrenje; odrediti rok čuvanja i za sve vrste gradiva u posjedu koje nije nastalo radom POGONA ili radom tijela čiju djelatnost nastavlja; izlučiti i uništiti dokumentarno gradivo u fizičkom ili analognom i digitalnom obliku kojemu su protekli rokovi čuvanja i nema značenja za tekuće poslovanje stvaratelja gradiva niti svojstvo arhivskoga gradiva ili kulturnog dobra; uništiti i prije isteka rokova fizičko ili analogno dokumentarno gradivo pretvoreno u digitalni oblik ako su u postupku pretvorbe obavljene provjere cjelovitosti i kvalitete pretvorbe i ako je ishođena potvrda o sukladnosti; osigurati prostore za odlaganje i čuvanje dokumentarnog gradiva u fizičkom ili analognom obliku i čuvanje gradiva u digitalnom obliku (serveri i prateća IT infrastruktura); dostaviti Popis cjelokupnog gradiva Arhivu; obavještavati Arhivu o svim važnijim promjenama u vezi s gradivom i omogućiti uvid u stanje gradiva; izvijestiti Arhiv o svakoj promjeni statusa i ustrojstva radi davanja mišljenja o postupanju s gradivom“ (2021, čl. 7).

Glede zaštite gradiva, među ostalim, u Pravilima je navedeno da „Spremišta u kojima se čuva gradivo potrebno je opremiti metalnim policama ili ormarima koji su primjereni za smještaj gradiva“ (2021, čl. 27).

U nastavku se analizira pridržavaju li se kulturni centri navedenih pravila i smjernica.

3. Metodologija

Cilj istraživanja dobiti je saznanja o aktualnim praksama upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom u fizičkom i elektroničkom obliku u kulturnim centrima.

Istraživačka pitanja odnose se na stvaranje, prikupljanje, vrednovanje, digitalizaciju, sređivanje i opis, čuvanje i zaštitu, izlučivanje te dostupnost arhivskih materijala, kao i moguću suradnju s državnim arhivima.

Kao sudionici u istraživanju odabrani su Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade, Autonomni kulturni centar Attack i Savez udruga Klubtura / mreža Clubture. Trenutno nitko od njih nije kategoriziran u Kategorizaciji stvaratelja arhivskog gradiva na području nadležnosti Hrvatskog državnog arhiva. Provedene tehnike prikupljanja podataka su polustrukturirani intervjui i analiza sadržaja. U svrhu ovog istraživanja, posjećen je Centar za dokumentiranje nezavisne kulture te ondje intervjuiran Marko Kovačić, jedan od zaduženih za brigu o arhivskom gradivu. S Tatjanom Vukadinović iz Clubture obavljen je telefonski intervju. Lucia Janječić iz Pogona odgovorila je na pitanja putem elektroničke pošte i poslala „Pravila za upravljanje dokumentarnim gradivom POGONA – Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade“ kao i „Popis dokumentarnog gradiva s rokovima čuvanja“, a Sanja Burlović iz Akc Attack-a poslala je priručnik „Zajedno smo jači – Znanjem protiv krize“. Nažalost nisu primljeni odgovori na pitanja provodi li Akc Attack dokumentarnu i arhivsku praksu kakva se ondje sugerira. Osim toga, analizirani su mrežno dostupni arhivi centara.

4. Istraživanje arhivskih praksi nezavisnih kulturnih centara

4.1. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture

Centar za dokumentiranje nezavisne kulture je „arhiv zajednice koji brine o fizičkoj i digitalnoj građi nastaloj u polju nezavisne kulture u Hrvatskoj od početka devedesetih godina do danas“ (Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2023). Fizička građa pohranjena je u klubu Booksa, a mrežno dostupni arhiv sadrži katalog arhiviranih materijala, digitaliziranu građu te arhiv usmene povijesti. Centar je dio programa Abeceda nezavisne kulture kojeg vode udruge Kulturtreger i Kurziv kroz koji osim arhiviranja partneri organiziraju javna događanja, edukativne i zagovaračke aktivnosti te objavljuju dokumente vezane za polje nezavisnih arhiva.

„Od 2011. u prostoru kluba Booksa u Zagrebu Centar radi kao otvoreni arhiv koji prikuplja tiskane materijale (časopisi, fanzini, novine, poster, flajeri, programske knjižice, knjige, katalozi, brošure...), audio i video materijale (glazba i filmovi producirani na nezavisnoj sceni, dokumentarne snimke, radio emisije, umjetnički radovi...), fotografije, *pressclipping*-e i promotivne dodatke (torbe, majice, bedževe...) nastale kroz rad organizacija, inicijativa i pojedinaca na nezavisnoj kulturnoj sceni. U Centru se ti materijali prikupljaju, obrađuju, čuvaju, katalogiziraju, digitaliziraju i prezentiraju te su na jednom mjestu trajno i besplatno dostupni na korištenje svoj zainteresiranoj javnosti“ (Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2023).

Svojim radom Centar „ne nastoji samo sačuvati vrijedne materijale, nego potaknuti njihovo istraživanje i kritičko promišljanje, kao i daljnju umjetničku i kulturnu produkciju kroz produkciju izložbi, javnih tribina i konferencija te kroz volonterski i edukacijski program“ (Ibid.). Centar prikuplja građu iz sljedećih područja: „suvremena umjetnost (vizualna, filmska, izvedbena, književnost, glazbena itd.), urbana kultura, novi mediji i tehnologije, interdisciplinarni kulturni projekti, suvremene umjetničke, društvene i kulturne teorije i istraživanja, arhitektura i urbanizam, kulturne politike, edukativni programi iz navedenih područja“ (Ibid.). U Centru se „ne dokumentira građa koja se odnosi na religijske programe i projekte u organizaciji udruga ili drugih subjekata koje su u svojoj primarnoj orijentaciji religioznog karaktera, odnosno koji promiču pojedinu religiju. Također se ne dokumentira

građa projekata političkih stranaka, odnosno organizacija koje promoviraju određenu političku opciju ili stranku“ (Ibid.).

Miljenka Buljević bila je jedna od osnivačica udruge Kulturtreger, voditeljica Bookse i Centra za dokumentiranje nezavisne kulture (Jagatić, 2023.). Za Nacional je izjavila: „Građa koju mi arhiviramo je privatna i ne potpada pod obavezu javnih institucija, a one nemaju dovoljno kapaciteta da se bave njome“ (Ibid.). Objasnila je da Centar u online arhivi ima preko 3000 jedinica građe koja je obrađena, opisana i katalogizirana, ali također imaju i još toliko jedinica u fizičkom obliku koje tek čekaju na obradu, kao i gradivo koje bi trebali preuzeti od organizacija, ali nemaju kapaciteta, ni prostornih ni ljudskih. Nastavlja da, „ono što će online arhiv sad olakšati je da građa neće morati biti fizički spremljena u Centru, već će je organizacije same moći pohraniti online i učiniti dostupnom“ (Ibid.). Gradivo mogu koristiti svi koje ono zanima, s tim da se u Centar moraju unaprijed najaviti kako bi se materijali pripremili i izvukli iz ladica.

4.1.1. Arhivska praksa u Centru za dokumentiranje nezavisne kulture

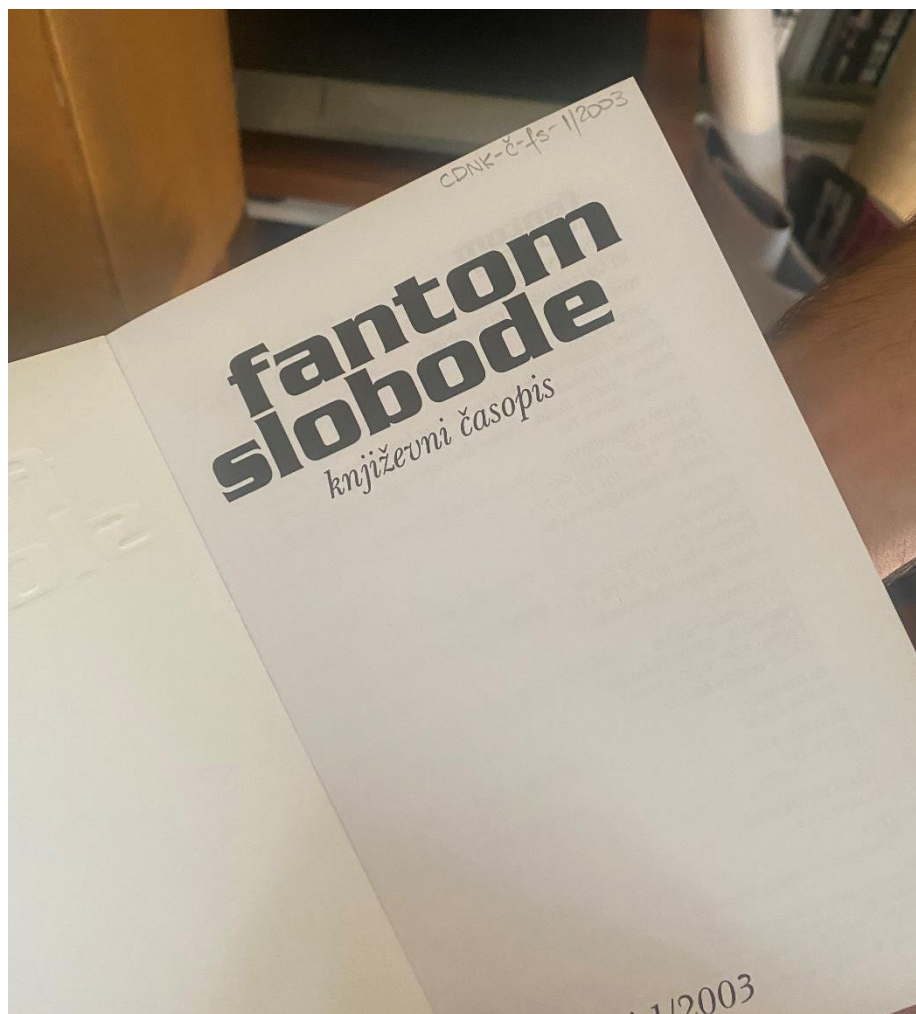
U razgovoru s Markom Kovačevićem, koji uz Miljenku Buljević brine o gradivu Centra za dokumentiranje nezavisne kulture, doznajemo da posjeduju dvije zbirke koje se ističu. To su zbirka Ivice Baričevića (u obliku plakata) iz kluba Močvara te Zbirka materijala iz Galerije SC u periodu 1990.-1991. (također u obliku plakata) – donacija Helene Klakočar. „U Centru je, zahvaljujući inicijativi Kornela Šepera iz Udruženja za razvoj kulture URK, pohranjen dio arhive Ivice Baričevića Bare, pokretača fanzina i festivala Žedno uho, izdavačke kuće Earwing Records, muzičara, grafičkog dizajnera i organizatora koncerata“ (Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2016). „U Centru je u zasebnoj zbirci pohranjen dio plakata iz Galerije SC, u periodu njenog rada 1990.-1991., kada su ju vodili Damir Bartol Indoš i Helena Klakočar“ (Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2016).

Nadalje, Kovačić kaže da davatelji gradiva, koji sami kontaktiraju Centar, biraju gradivo te ga predaju nesređeno. Osim iz Hrvatske, tu su i udruge iz Srbije, Kosova, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore. Osim na hrvatskom, gradivo je na engleskom, njemačkom i francuskom jeziku. Centar gradivo nastalo elektronski ne ispisuje.

Sve jedinice sadržavaju jedinstvenu identifikacijsku oznaku, a kopije sadržavaju dodatak na signaturi „C“ i rimski broj (slika 1 i slika 2).



Slika 1. Identifikacijska oznaka plakata (autorska fotografija, 2023)



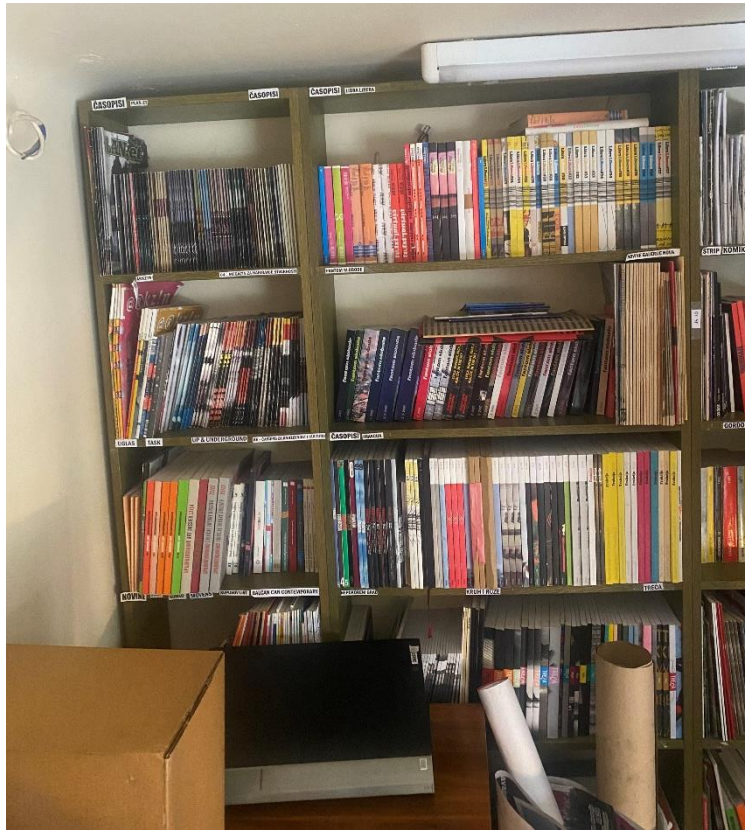
Slika 2. Identifikacijska oznaka časopisa (autorska fotografija, 2023)

Kovačević dalje nastavlja kazavši da je gradivo u obliku časopisa, knjiga i plakata digitalizirano i uneseno u bazu podataka. U njoj je trenutno oko 4800 jedinica, a onima kojima piše „stanje: 0“, znači da im se datoteke nalaze na hard disku Centra. Sve datoteke su u PDF formatu, a u bazi postoji i tražilica, gdje se mogu odabrati određeni parametri, tj. elementi opisa ili ju pretražiti upisavši riječi u tražilicu. Trenutno se radi na tome da baza postane javna, kako bi svatko mogao pristupiti jedinicama gradiva u potpunosti.

Gradivo Centra za dokumentiranje nezavisne kulture (slika 3), nalazi se na policama (publikacije: časopisi, novine, stripovi, organizacijske publikacije, istraživanja, projektne publikacije, ostale publikacije, priručnici, zbornici tekstova, knjige) (slika 4), u ladičaru (plakati) (slika 5), u registratorima (sitni tisak, omoti CD-a, *bookmark*-eri, razglednice, naljepnice, *press cards* (akreditacije), ulaznice) (slika 6, slika 7 i slika 8) i u kutijama (predmeti). Predmeti koji se čuvaju, uz arhivsko gradivo, vezani su uz održane festivale (slika 9 i slika 10).



Slika 3. Gradivo Centra za dokumentiranje nezavisne kulture (autorska fotografija, 2023)



Slika 4. Police (autorska fotografija, 2023)



Slika 5. Ladičar s plakatima (autorska fotografija, 2023)



Slika 6. Registratori (avtorska fotografija, 2023)



Slika 7. Registrator sa časopisom (avtorska fotografija, 2023)



Slika 8. Registrator sa sitnim tiskom (autorska fotografija, 2023)



Slika 9. Majice (autorska fotografija, 2023)



Slika 10. Ceker (autorska fotografija, 2023)

Plakati su zaštićeni bezkiselinskim papirom, a neki su smotani u tuljke.

Dakle, može se reći da se pridržavaju smjernica i preporuka vezanih uz optimalne uvjete za dugoročno očuvanje gradiva, kakve nalazimo u priručniku „Zajedno smo jači - znanjem protiv krize“. Međutim, gradivo nije zaštićeno od izvora svjetlosti, niti se održava određena temperatura.

Centar ne surađuje s državnim arhivima.

4.1.2. Mrežno dostupni arhiv Centra za dokumentiranje nezavisne kulture

Mrežno dostupni arhiv Centra za dokumentiranje nezavisne kulture, koji prati fizičko gradivo, podijeljen je u sljedećih 5 zbirki: publikacije, sitni tisak, audio video, plakati te usmena povijest. Publikacije se dalje dijele na: časopisi / knjige / katalozi / istraživanja / ostale publikacije / novine / organizacijske publikacije / stripovi / zbornici tekstova / fanzini / priručnici / newsletteri / projektne publikacije. Audio video se dalje dijeli na radijske emisije / audio.

- Publikacije:
 - Časopisi:

Odabirom vrste „časopisi“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivu, broju i volumenu određenog časopisa. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, 'price', tisak, inventarna oznaka, stalni smještaj i mjesto izdanja (slika 11). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, tisak, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Zarez br. 109-110 / V (Q142)

INSTANCE OF	Časopis
NASLOV	Zarez br. 109-110 / V
PUBLISHER	Druga strana d.o.o.
GLAVNA TEMA	književnost kritika časopis Zarez politika dvotjednik
	esej filozofija
BROJ STRANICA	64
PRICE	12,0
TISAK	Tiskara "Novi list"
JEZIK	hrvatski
INVENTARNA OZNAKA	Č-Z-109-110/2003
STALNI SMJEŠTAJ	mapa zarez 3
STANJE U ARHIVI	1
MJESTO IZDANJA	Zagreb

Slika 11. Primjer opisa časopisa (abcdnk.hr, 2023)

Određenim časopisima postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 12).

Arkzin br. 6 / III (Q104)

URL SLIKE	https://ia802507.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/21/items/C-ARK-6.11993-1/C4%8C-ARK-6.11993%20%281%29_jp2.zip&file=%C4%8C-ARK-6.11993%20%281%29_jp2/C4%8C-ARK-6.11993%20%281%29_0000.jp2&id=C-ARK-6.11993-1&scale=8&rotate=0
URL DATOTEKE	https://ia802507.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/21/items/C-ARK-6.11993-1/C4%8C-ARK-6.11993%20%281%29_jp2.zip&file=%C4%8C-ARK-6.11993%20%281%29_jp2/C4%8C-ARK-6.11993%20%281%29_0000.jp2&id=C-ARK-6.11993-1&scale=8&rotate=0

Slika 12. Primjer opisa časopisa (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, neke poveznice više nisu važeće (slika 13):

```
Error serving request:
Image error: Image stack does not exist at /21/items/C-ARK-6.11993-1/Č-ARK-6.11993 (1)_jp2.zip
```

Slika 13. Nevažeća poveznica (abcdnk.hr, 2023)

- Knjige:

Odabirom vrste „knjige“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima i autorima knjiga. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, naklada, tisak, jezik, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 14). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, tisak, jezik, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Heather Davis / Život i smrt u antropocenu: kratka povijest plastike (Q9739)

INSTANCE OF	Knjiga
NASLOV	Heather Davis / Život i smrt u antropocenu: kratka povijest plastike
PUBLISHER	Knjižnice grada Zagreba
GLAVNA TEMA	Heather Davis antropocen esej plastika biblioteka Općenito
BROJ STRANICA	29
NAKLADA	300
TISAK	RISO i prijatelji
JEZIK	hrvatski
INVENTARNA OZNAKA	K-157
STALNI SMJEŠTAJ	Polica knjige
STANJE U ARHIVI	2
MJESTO IZDANJA	Zagreb

Slika 14. Primjer opisa knjige (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, nemaju sve knjige sve navedene elemente.

- Katalozi:

Odabirom vrste „katalozi“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima kataloga. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 15). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Touch Me festival OutInOpen 08.-27.09.2005. (Q1698)

INSTANCE OF	Katalog
NASLOV	Touch Me festival OutInOpen 08.-27.09.2005.
PUBLISHER	Konteiner - biro suvremene umjetničke prakse
GLAVNA TEMA	festival suvremena umjetnost suradnički projekt katalog tehnologija znanost
BROJ STRANICA	260
INVENTARNA OZNAKA	KT-43
STALNI SMJEŠTAJ	polica katalogi
STANJE U ARHIVI	2
MJESTO IZDANJA	Zagreb

Slika 15. Primjer opisa kataloga (abcdnk.hr, 2023)

Određenim katalogizima postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 16).

Filmske mutacije: treći festival nevidljivog filma - instalacije za kino 12-18/12/09 (Q1517)

URL SLIKE	https://ia600507.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/17/items/KT-32/KT-32_ip2.zip&file=KT-32_ip2/KT-32_0000.jp2&id=KT-32&scale=2&rotate=0
URL DATOTEKE	https://ia600507.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/17/items/KT-32/KT-32_ip2.zip&file=KT-32_ip2/KT-32_0000.jp2&id=KT-32&scale=2&rotate=0

Slika 16. Primjer opisa kataloga (abcdnk.hr, 2023)

- Istraživanja:

Odabirom vrste „istraživanja“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima istraživanja. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, lokacija, inventarna oznaka i stalni smještaj

(slika 17). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKTNE PUBLIKACIJE				
Položaj suvremene plesne umjetnosti u Zagrebu (Q2216)				
INSTANCE OF	Istraživanje			
NASLOV	Položaj suvremene plesne umjetnosti u Zagrebu			
PUBLISHER	Udruga plesnih umjetnika Hrvatske			
GLAVNA TEMA	Izvedbene umjetnosti suvremeni ples Udruga plesnih umjetnika Hrvatske analiza			
BROJ STRANICA	12			
LOKACIJA	Zagreb			
INVENTARNA OZNAKA	ISA-5			
STALNI SMJEŠTAJ	polica istraživanje			

Slika 17. Primjer opisa istraživanja (abcdnk.hr, 2023)

Određenim istraživanjima postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 18).

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKTNE PUBLIKACIJE				
Istraživanje nezavisnog kulturnog sektora: mreža Klubtura/ Clubture - Istraživački izvještaj (Q2213)				
URL SLIKE	https://ia600506.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/26/items/ISA-2/ISA-2.jp2.zip&file=ISA-2_ip2/ISA-2_0000.jp2&id=ISA-2&scale=4&rotate=0			
URL DATOTEKE	https://ia600506.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/26/items/ISA-2/ISA-2.jp2.zip&file=ISA-2_ip2/ISA-2_0000.jp2&id=ISA-2&scale=4&rotate=0			

Slika 18. Primjer opisa istraživanja (abcdnk.hr, 2023)

- Ostale publikacije:

Odabirom vrste „ostale publikacije“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima publikacija. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio

njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 19). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKATNE PUBLIKACIJE				
OPERANDUM (1.dio) - Kooperativa (Q267)				
INSTANCE OF	Ostale publikacije			
NASLOV	OPERANDUM (1.dio) - Kooperativa			
PUBLISHER	Kooperativa			
GLAVNA TEMA	kulturalna politika udruge u kulturi nezavisna kulturna scena Domaći - udruga za kreativni razvoj analiza javni dokument			
	Kooperativa zagovaranje u kulturi Studio B KA-MATRIX Carpe Diem F.R.E.E. D.A.N.C.E. Udruga Poluga Udruga Izvan fokusa			
INVENTARNA OZNAKA	OST-1			
STALNI SMJEŠTAJ	polica ostale publikacije			
STANJE U ARHIVI	3			
MJESTO IZDANJA	Karlovac			

Slika 19. Primjer opisa ostalih publikacija (abcdnk.hr, 2023)

Određenim publikacijama postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 20).

Socijalno poduzetništvo (Q2410)

URL SLIKE	https://ia902504.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/31/items/OST-4/OST-4.jp2.zip&file=OST-4.jp2/OST-4_0000.jp2&id=OST-4&scale=2&rotate=0
URL DATOTEKE	https://ia902504.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/31/items/OST-4/OST-4.jp2.zip&file=OST-4.jp2/OST-4_0000.jp2&id=OST-4&scale=2&rotate=0

Slika 20. Primjer opisa ostalih publikacija (abcdnk.hr, 2023)

- Novine:

Odabirom vrste „novine“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivu, broju i godini izdanja određenih novina. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, naklada, tisak, jezik, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 21). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, tisak, jezik, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

RAD.: Novine o radnim pravima i suradnji br. 6/2016 (Q5919)

INSTANCE OF	Novine
NASLOV	RAD.: Novine o radnim pravima i suradnji br. 6/2016
PUBLISHER	Baza za radničku inicijativu i demokratizaciju
GLAVNA TEMA	novine rad radnička prava brid
BROJ STRANICA	16
NAKLADA	2.200
TISAK	Novi list, Rijeka
JEZIK	hrvatski
INVENTARNA OZNAKA	N-R-6/2016
STALNI SMJEŠTAJ	mapa novine
STANJE U ARHIVI	1
MJESTO IZDANJA	Zagreb

Slika 21. Primjer opisa novina (abcdnk.hr, 2023)

- Organizacijske publikacije:

Odabirom vrste „organizacijske publikacije“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima organizacijskih publikacija. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, jezik, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 22). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, jezik, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Dnevni boravak (Q3997)

INSTANCE OF	Organizacijska publikacija
NASLOV	Dnevni boravak
PUBLISHER	SUR - Savez udruuga Rojca
GLAVNA TEMA	Karlo Rojc informacije dnevni boravak događanje i razvoj Društveni centar Rojc
JEZIK	hrvatski
INVENTARNA OZNAKA	OP-25
STALNI SMJEŠTAJ	polica organizacijske publikacije
STANJE U ARHIVI	1
MJESTO IZDANJA	Pula

Slika 22. Primjer opisa organizacijske publikacije (abcdnk.hr, 2023)

- Stripovi:

Odabirom vrste „stripovi“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima stripova. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, tisak, jezik, lokacija, inventarna oznaka, stalni smještaj i stanje u arhivi (slika 23). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, tisak, jezik, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

ŠKaRT (Q5908)

INSTANCE OF	Strip
NASLOV	ŠKaRT
PUBLISHER	RIMA Našice - društva stvaralaca u kulturi
GLAVNA TEMA	strip našice
BROJ STRANICA	50
TISAK	R&F Company
JEZIK	Engleski
LOKACIJA	Našice
INVENTARNA OZNAKA	ST-13
STALNI SMJEŠTAJ	polica stripovi
STANJE U ARHIVI	1

Slika 23. Primjer opisa stripa (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, nemaju svi stripovi iste elemente. Za neke su, primjerice, navedeni 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, naklada, tisak, lokacija, inventarna oznaka, stalni smještaj i stanje u arhivi (slika 24). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, tisak, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Čudnovati deponij (Q2436)

INSTANCE OF	Strip
NASLOV	Čudnovati deponij
PUBLISHER	Ilegalno društvo za fotokopiranje stripova IDZFS
GLAVNA TEMA	strip Ilegalno društvo za fotokopiranje stripova IDZFS
NAKLADA	1.000
TISAK	Salona liber
LOKACIJA	Solin
INVENTARNA OZNAKA	ST-4
STALNI SMJEŠTAJ	polica stripovi
STANJE U ARHIVI	1

Slika 24. Primjer opisa stripa (abcdnk.hr, 2023)

- Zbornici tekstova:

Odabirom vrste „zbornici tekstova“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima zbornika. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, broj stranica, naklada, jezik, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 25). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, jezik, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

DNK - bilten za neprilagođene br.03-2/2008 (Q3758)

INSTANCE OF	Zbornik tekstova
NASLOV	DNK - bilten za neprilagođene br.03-2/2008
PUBLISHER	Drugo more
GLAVNA TEMA	creative commons bilten dnk za neprilagođene
BROJ STRANICA	66
NAKLADA	1.000
JEZIK	hrvatski
INVENTARNA OZNAKA	ZT-17
STALNI SMJEŠTAJ	polica
STANJE U ARHIVI	1
MJESTO IZDANJA	Rijeka

Slika 25. Primjer opisa zbornika tekstova (abcdnk.hr, 2023)

Određenim zbornicima postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 26).

Kratka fantazija o ponovnom uspostavljanju vlasništva nad tijelom / Očudjenje utjelovljenja kao koreografska socijalna svijest (Q2096)

URL SLIKE	https://ia600502.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=1/items/ZT-7_20231009/ZT-7_jp2.zip&file=ZT-7_jp2/ZT-7_0000.jp2&id=ZT-7_20231009&scale=4&rotate=0
URL DATOTEKE	https://ia600502.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=1/items/ZT-7_20231009/ZT-7_jp2.zip&file=ZT-7_jp2/ZT-7_0000.jp2&id=ZT-7_20231009&scale=4&rotate=0

Slika 26. Primjer opisa zbornika tekstova (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, nemaju svi zbornici sve navedene elemente.

- Fanzini:

Odabirom vrste „fanzini“ dolazi sedo liste poveznica imenovanih po nazivu i broju određenog fanzina. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, glavna tema, broj stranica, 'price', jezik, lokacija, inventarna oznaka, stalni smještaj i stanje u arhivi (slika 27). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema, jezik, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKTNE PUBLIKACIJE				
Šmrklj, br. 2 (Q4797)				
INSTANCE OF	Fanzin			
NASLOV	Šmrklj, br. 2			
GLAVNA TEMA	strip glazba punk Zagreb			
BROJ STRANICA	24			
PRICE	2.500,0			
JEZIK	hrvatski			
LOKACIJA	Zagreb			
INVENTARNA OZNAKA	F-ŠMK-2-1988			
STALNI SMJEŠTAJ	polica fanzini			
STANJE U ARHIVI	1			

Slika 27. Primjer opisa fanzina (abcdnk.hr, 2023)

- Priručnici:

Odabirom vrste „priručnici“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima priručnika. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, publisher, glavna tema, broj stranica, naklada, lokacija, inventarna oznaka, stalni smještaj i stanje u arhivi (slika 28). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Zašto vegetarijanstvo? (Q2075)

INSTANCE OF	Priručnik
NASLOV	Zašto vegetarijanstvo?
PUBLISHER	Kolektiv Obrana istine
GLAVNA TEMA	fanzin D.I.Y. priručnik samizdat vegetarijanstvo/veganstvo flajer/dopljan prava životinja

	Kolektiv Obrana istine
BROJ STRANICA	6
NAKLADA	7.000
LOKACIJA	Mursko Središće
INVENTARNA OZNAKA	PR-9
STALNI SMJEŠTAJ	polica priručnici
STANJE U ARHIVI	1

Slika 28. Primjer opisa priručnika (abcdnk.hr, 2023)

Određenim priručnicima postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 29).

Informacijski servisi, informacijski centri i informiranje mladih (Q1901)

URL SLIKE	https://ia800500.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=9/items/PR-5_20231008/PR-5%20%281%29_ip2.zip&file=PR-5%20%281%29_ip2/PR-5%20%281%29_0000.jp2&id=PR-5_20231008&scale=4&rotate=0
URL DATOTEKE	https://ia800500.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=9/items/PR-5_20231008/PR-5%20%281%29_ip2.zip&file=PR-5%20%281%29_ip2/PR-5%20%281%29_0000.jp2&id=PR-5_20231008&scale=4&rotate=0

Slika 29. Primjer opisa priručnika (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, nemaju svi priručnici sve navedene elemente.

- Newsletteri:

Odabirom vrste „newsletteri“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima newslettera. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, publisher, glavna tema, broj stranica, 'price', jezik, lokacija, inventarna oznaka, stalni smještaj i stanje u arhivi (slika 30). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema, jezik, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKTNE PUBLIKACIJE				
Attack! - newsletter Autonomne tvornice kulture # 004 (Q2011)				
INSTANCE OF	Newsletter			
NASLOV	Attack! - newsletter Autonomne tvornice kulture # 004			
PUBLISHER	Autonomna tvornica kulture			
GLAVNA TEMA	anarhizam ekologija Attack! Autonomna tvornica kulture newsletter D.I.Y. civilno društvo			
BROJ STRANICA	16			
PRICE	0,0			
JEZIK	hrvatski			
LOKACIJA	Zagreb			
INVENTARNA OZNAKA	NL-ATT-4/1998			
STALNI SMJEŠTAJ	polica newsletters			
STANJE U ARHIVI	1			

Slika 30. Primjer opisa newsletter-a (abcdnk.hr, 2023)

- Projektne publikacije:

Odabirom vrste „projektne publikacije“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima projektnih publikacija. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, naklada, tisak, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i mjesto izdanja (slika 31). Atributi navedeni pod instance of,

publisher, glavna tema, tisak, stalni smještaj i mjesto izdanja ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKTNE PUBLIKACIJE				
Gifoskop, 12. i 13.05.2006. (Q2153)				
INSTANCE OF	Projektna publikacija			
NASLOV	Gifoskop, 12. i 13.05.2006.			
PUBLISHER	Galerija Miroslav Kraljević			
GLAVNA TEMA	ples interaktivnost animacija instalacija Galerija Miroslav Kraljević projektna publikacija			
NAKLADA	500			
TISAK	GrqaGraf			
INVENTARNA OZNAKA	PP-28			
STALNI SMJEŠTAJ	polica projektne publikacije			
STANJE U ARHIVI	2			
MJESTO IZDANJA	Zagreb			

Slika 31. Primjer opisa projektne publikacije (abcdnk.hr, 2023)

Određenim projektnim publikacijama postavljene su i poveznice na naslovnice pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 32).

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
ČASOPISI / KNJIGE / KATALOZI / ISTRAŽIVANJA / OSTALE PUBLIKACIJE / NOVINE / ORGANIZACIJSKE PUBLIKACIJE / STRIPOVI / ZBORNICI TEKSTOVA / FANZINI / PRIRUČNICI / NEWSLETTERI / PROJEKTNE PUBLIKACIJE				
Beleženje grada - Beleženje vremena: Epizoda Beograd (Q2329)				
URL SLIKE	https://ia800507.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/27/items/PP-44/PP-44_jp2.zip&file=PP-44_jp2/PP-44_0000.jp2&id=PP-44&scale=4&rotate=0			
URL DATOTEKE	https://ia800507.us.archive.org/BookReader/BookReaderImages.php?zip=/27/items/PP-44/PP-44_jp2.zip&file=PP-44_jp2/PP-44_0000.jp2&id=PP-44&scale=4&rotate=0			

Slika 32. Primjer opisa projektne publikacije (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, nemaju sve projektne publikacije sve navedene elemente.

- Sitni tisak:

Odabirom vrste „sitni tisak“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima sitnih tiskova. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, 'publisher', glavna tema, širina, jezik, lokacija, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i visina (slika 33). Atributi navedeni pod instance of, publisher, glavna tema, jezik, lokacija i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
conservas & 7 DUST SHOW (Q3032)				
INSTANCE OF	Sitni tisak			
NASLOV	conservas & 7 DUST SHOW			
PUBLISHER	Drugo more			
GLAVNA TEMA	Cooltura Katalonija kazališna predstava kazalište potrošačka kultura televizija			
ŠIRINA	13			
JEZIK	hrvatski			
LOKACIJA	Rijeka			
INVENTARNA OZNAKA	SIT-8			
STALNI SMJEŠTAJ	registrator-1			
STANJE U ARHIVI	2			
VISINA	10			

Slika 33. Primjer opisa sitnog tiska (abcdnk.hr, 2023)

- Audio video:
 - Radijske emisije:

Odabirom vrste „radijske emisije“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima radijskih emisija. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of',

naslov, glavna tema, lokacija i inventarna oznaka (slika 34). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema i lokacija ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
RADIJSKE EMISIJE / AUDIO				
Abeceda nezavisne kulture: community arhivi (Q2788)				
INSTANCE OF	Radio emisija			
NASLOV	Abeceda nezavisne kulture: community arhivi			
GLAVNA TEMA	Radio Student Centar za dokumentiranje nezavisne kulture arhiviranje community arhiv dokumentiranje Abeceda nezavisne kulture Lezbijska udruga Kontra Artoskop nezavisna knjižnica Sekcija mladih antifasista grada Splita LezBib			
LOKACIJA	Zagreb			
INVENTARNA OZNAKA	RE-12			

Slika 34. Primjer opisa radijske emisije (abcdnk.hr, 2023)

Međutim, nemaju sve radijske emisije sve navedene elemente.

- Audio:

Odabirom vrste „audio“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima audio zapisa. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, glavna tema, inventarna oznaka i stalni smještaj (slika 35). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Sunca u noći (Q2674)

INSTANCE OF	Audio
NASLOV	Sunca u noći
GLAVNA TEMA	Istra ovisnost osobne svjedočanstvo
INVENTARNA OZNAKA	AV-14
STALNI SMJEŠTAJ	polica audio/video

Slika 35. Primjer opisa audio zapisa (abcdnk.hr, 2023)

- Plakati:


Odabirom vrste „plakati“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima plakata. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: 'instance of', naslov, glavna tema, širina, inventarna oznaka, stalni smještaj, stanje u arhivi i visina (slika 36). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema i stalni smještaj ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike.

Arkzin/ Imajte hrabrosti! Čitajte! (Q588)

INSTANCE OF	Plakat
NASLOV	Arkzin/ Imajte hrabrosti! Čitajte!
GLAVNA TEMA	kritika časopis Arkzin
ŠIRINA	29,6
INVENTARNA OZNAKA	P-137
STALNI SMJEŠTAJ	ladica-2
STANJE U ARHIVI	1
VISINA	41,7

Slika 36. Primjer opisa plakata (abcdnk.hr, 2023)

Za većinu plakata postavljen je i slikovni prikaz pa su njihovim elementima opisa pridodani i „url slike“ i „url datoteke“ (slika 37).

PUBLIKACIJE	SITNI TISAK	AUDIO VIDEO	PLAKATI	USMENA POVIJEST
Enter Trance Exit Punk/ Sekkt/ Aphid Moon/ Evil Devil/ The Bayonets/ Frontalni Udar/ Mikrofonija/ Pasi/ PAUK//SKUC (Q448)				
URL SLIKE				
URL DATOTEKE	https://archive.org/details/p-088			

Slika 37. Primjer opisa plakata (abcdnk.hr, 2023)

- Usmena povijest:

Odabirom vrste „usmena povijest“ dolazi se do liste poveznica imenovanih po nazivima intervjua. Pritiskom na jednu od njih, otvara se prikaz pripadajućih elemenata opisa. Dio njih napisan je na engleskom jeziku, a dio na hrvatskom. Njihovi nazivi su: url datoteke, 'instance of', naslov, glavna tema, inventarna oznaka, tip, autor, produkcija i tehnička podrška, organizacija i sugovornik (slika 38). Atributi navedeni pod instance of, glavna tema, tip, autor, produkcija i tehnička podrška, organizacija i sugovornik ujedno su i poveznice na liste predmeta koje dijele te karakteristike. Atribut „url datoteke“ poveznica je na transkript intervjua.

Lakoća postojanja (Q11192)

URL DATOTEKE	https://kulturrpunkt.hr/intervju/lakoc-postojanja/
INSTANCE OF	Usmena povijest
NASLOV	Lakoća postojanja
GLAVNA TEMA	abeceda nezavisne kulture Animafest Art-kino Croatia Clubture Boba Bundalo Mišković Davor Mišković Drugo more Fade in Filmaktiv Galerija SIZ
	Goran Butorac Frenki Kino klub liburnia Liburnia film festival Marin Lukanović mediteranske igre Molekula Morana Komljenović prva jutanja revija amaterskog filma u fokusu video aktivizam
INVENTARNA OZNAKA	AUP-3
TIP	intervju
AUTOR	Dea Vidović Petra Novak
PRODUKCIJA I TEHNIČKA PODRŠKA	Kulturrpunkt
ORGANIZACIJA	Udruga Filmaktiv
SUGOVORNIK	Marin Lukanović

Slika 38. Primjer opisa usmene povijesti (abcdnk.hr, 2023)

Zaključak jest da, zasada, osim većine plakata, jedino gradivu pod „usmena povijest“ možemo pristupiti online. Osim toga, gradivo ne možemo pretraživati na način da upišemo traženu riječ. Međutim, to bi trebalo biti riješeno kada baza podataka Centra za dokumentiranje nezavisne kulture postane javna.

4.2. Pogon

Pogon je „dom nezavisne kulture na sjevernoj obali Save koji svoje prostore i tehniku besplatno daje na korištenje udrugama, umjetničkim organizacijama i neformalnim grupama“ (Pogon dom nezavisne kulture, n.d.). Osnovan je 16.12.2008. „Nakon višegodišnjih napora

nekolicine aktera tada okupljenih u Savez za centar za nezavisnu kulturu i mlade, osnovana je prva takva ustanova na ovim prostorima koja se temelji na civilno-javnom partnerstvu i čiji su osnivači Savez udruga Operacija grad i Grad Zagreb“ (Pogon dom nezavisne kulture, n.d.). Misija Pogona „jest da svoje prostorne resurse ustupa organizacijama i pojedincima na nezavisnoj kulturnoj sceni te organizacijama koje se bave mladima ili provode programe za mlade“ (Ibid.). Pogon je ujedno i jedini primjer u Hrvatskoj jednog od modela javno-civilnog partnerstva - modela hibridizacije (Mrakovčić i Travar, 2020, str. 99). Model hibridizacije, kako smo već naveli, „podrazumijeva partnerstvo javne uprave i civilnog društva u su-osnivanju i su-upravljanju novom zajedničkom institucijom koja preuzima upravljanje javnim resursima, u ovom slučaju, tvornicom Jedinstvo na savskom nasipu i radnim prostorima u centru grada“ (Ibid.). Na njihovoj službenoj stranici stoji da ima takav model „omogućuje dugotrajnu održivost koja je rezultat uravnoteženoga odnosa između javnog financiranja i nadzora s jedne strane te nezavisnog programiranja i participativnog donošenja odluka s druge“ (Pogon dom nezavisne kulture, n.d.). Uloga Grada Zagreba je osigurati primjerene prostore i osnovna sredstva za temeljno funkcioniranje i odvijanje programa. Produkciju programa financiraju organizacije korisnice, odnosno partneri Pogona (Ibid.). Riječ je, dakle, o jednom obliku sudioničkog upravljanja.

4.2.1. Arhivska praksa u Pogonu

Od Lucije Janječić, tajnice-administrativne referentice Pogona, doznajemo da se arhivsko i dokumentarno gradivo u pismohrani razvrstava prema dokumentacijskim cjelinama, vrstama gradiva, vremenu nastanka i rokovima čuvanja. Zatim, da se nalazi na metalnim policama, odnosno ormarima.

Za vrijeme naše korespondencije, Janječić nam je rekla da će uskoro pohađati tečaj i polagati ispit iz arhiviranja i dokumentiranja gradiva u Državnom arhivu u Zagrebu te da će tada steći više znanja koje će morati primijeniti i u Pogonu. Naime, nadzor nad zaštitom cjelokupnog arhivskog i dokumentarnog gradiva provodi Državni arhiv u Zagrebu.

„To su uvjeti poput toga da prostorija pismohrane mora biti mala, suha, prozračna, odgovarajuće temperature i vlažnosti, osigurana od požara, krađi, s instalacijama koje moraju biti ispravne. Prostoriju je potrebno redovito čistiti i uvijek se mora zaključavati. Prostorije pismohrane moraju imati odgovarajući inventar kao što su metalni regali, ormari, ljestve, stol, dobro osvjetljenje i drugo“ (Janječić, 2023).

Janječić kaže da gradivo ne digitaliziraju, iako je u Pravilima to navedeno pod obveze Pogona: „osigurati pretvorbu arhivskoga gradiva nastaloga u fizičkom ili analognom obliku u digitalni oblik“ (Upravno vijeće POGONA - Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade, 2021, čl. 7).

Korištenje gradiva odobrava ravnatelj ili zaposlenik zadužen za pismohranu (tajnik). Osim neposrednog uvida, korištenje se ostvaruje i izdavanjem preslika ili originala (privremeno putem reversa i upisa u Knjigu posudbe).

Arhivsko gradivo Pogona predaje se Državnom arhivu u Zagrebu.

4.2.2.Mrežno dostupni arhiv Pogona

Obljetnicu osnivanja obilježili su kroz projekt Deset godina Pogona – Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade, u kojem „smo se prihvatili prikupljanja, sortiranja i obrade arhive programskih materijala javnih događanja organiziranih u našim prostorima. U prikupljanju građe pomogli su nam studenti arhivistike Ivana Cencelj i Pero Kusalo te Nikola Plejić koji nam je pomogao da sav ovaj materijal objavimo“ (Pogon dom nezavisne kulture, n.d.). Međutim, „arhivarski posao nikada nije gotov, pa nam tako bilješke o nekim programima nedostaju“ (Ibid.). Svi prikupljeni materijali nalaze se na internetskoj stranici arhiva.pogon.hr, a popis prikupljenog gradiva nalazi se u tablici na istoj stranici. Gradivo Pogona organizirano je u mape nazvane po godinama nastanka, tj. zbirke (slika 39).

Naziv	Posljednja izmjena	Veličina
2009	2018-12-17 12:20	
2010	2018-12-17 12:38	
2011	2018-12-17 13:13	
2012	2018-12-17 13:45	
2013	2018-12-18 14:26	
2014	2018-12-17 15:22	
2015	2018-12-18 12:29	
2016	2018-12-18 12:57	
2017	2019-06-07 11:07	
2018	2019-06-07 14:37	
2019	2021-02-08 10:22	
2020	2021-01-30 10:50	
2021	2023-02-12 15:13	
2022	2023-03-29 22:37	
cgi-bin	2021-04-18 21:37	
Pogon Arhiva programa.ods	2023-04-04 16:17	255 KB
Pogon Arhiva programa.xlsx	2023-04-04 16:17	689 KB

Slika 39. Popis zbirke (pogon.hr, 2023)

U nastavku se jedan primjer prikazuje detaljno (slika 40, slika 41 i slika 42):

Naziv	Posljednja izmjena	Veličina
← 2016		
JED-2016-0010 FOTO Synopsis	2018-12-13 15:20	
JED-2016-0010 PRESS Synopsis	2018-12-06 14:15	
JED-2016-0010 NAJAVA Synopsis.pdf	2018-12-06 14:04	541 KB
JED-2016-0010 VIDEO Synopsis.mp4	2018-12-06 14:04	8.1 MB

Slika 40. Prikaz predmeta (pogon.hr, 2023)

Naziv	Posljednja izmjena	Veličina
← JED-2016-0010 Synopsis		
P9220021.jpg	2018-12-13 15:20	142 KB
P9220024.jpg	2018-12-13 15:20	205 KB
P9220031.jpg	2018-12-13 15:20	254 KB
P9220037.jpg	2018-12-13 15:20	268 KB
P9220040.jpg	2018-12-13 15:20	167 KB
P9220045.jpg	2018-12-13 15:20	199 KB
P9220048.jpg	2018-12-13 15:20	183 KB
P9220052.jpg	2018-12-13 15:20	169 KB
P9220053.jpg	2018-12-13 15:20	168 KB
P9220068.jpg	2018-12-13 15:20	164 KB
P9220071.jpg	2018-12-13 15:20	128 KB
P9220079.jpg	2018-12-13 15:20	177 KB
P9220083.jpg	2018-12-13 15:20	221 KB
P9220085.jpg	2018-12-13 15:20	167 KB

Slika 41. Primjer popisa fotografija unutar jednog predmeta (pogon.hr, 2023)

Naziv	Posljednja izmjena	Veličina
← JED-2016-0010 Synopsis		
Granica boli _ kulturpunkt.pdf	2018-12-06 14:15	414 KB
Kontejner > Galerija Močvara > Synopsis.pdf	2018-12-06 14:15	254 KB

Slika 42. Primjer popisa pressclippinga unutar jednog predmeta (pogon.hr, 2023)

U tablici se materijali mogu pretraživati po sljedećim parametrima, tj. elementima opisa: Naziv događanja, Datum početka događanja, Datum završetka događanja, Godina, Lokacija, Organizator, Tip programa, Umjetnici/izvođači, Projekt, Broj posjetitelja, Tagovi, Fotografije Da/ne, Autor fotografija, Link na objavljene fotografije, Tiskani materijali (vrsta), Fizička ili digitalna kopija, Jezik, Autor tiskanog materijala, Opseg, Pressclipping tisak (0=ne, ako da = broj fajlova), Pressclipping TV i Radio (0=ne, ako da = broj fajlova), Pressclipping URL (MAX 3). Za svaki program postoji identifikacijski broj (slika 43 i slika 44).

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
Identifikacijski broj	Naziv događanja	Datum početka događanja	Datum završetka događanja	Godina	Lokacija	Organizator	Tip programa	Umjetnici/izvođači	Projekt	Broj posjetitelja	Tagovi	Fotografije	Autor fotografija
1													
2					Jedinstvo,	Kontejner		Gradska Gerla			izložba		
3					Jedinstvo,	Udruženje za		Stanislav Drša			instalacija		
4					Jedinstvo,	razvoj kulture					radionica		
5	JED-2016-0010	Synopsis - Interaktivna instalacija i radionica u Močvani	22.09.	24.09.	2016	mala dvorana "URIK"	izložba	Rodrigo Guzman	Galerija Močvara	70	interaktivno izložba	da	Miran Kramar
6					Pogon Jedinstvo,						instalacija		
7	JED-2016-0013	Izložba Multitudes	05.12.	08.12.	2016	velika	izložba	Martina Mezak	Galerija 90-60-65		video	da	
8								Yami Rowdy/ Lofvenberg			street dance		
9								Cade			hip hop		
10								Nancy "Asia One" Yu			kazalište		
11								Baba Israel			radionica		
12								Vesna Grandžić					
13								Marsa Miković					
14								Zeljko Božić					
15								Nikola Afri Palanka					
16								Tajana Mikusević					
17								Marija Matković					
18								Martina Jovanović					
19								Čašper Kunjak					
20								Zoran Kranjčan					
21								Nejo Osovnikar					
22	JED-2017-0015	Festival Streetforma	12.05.	14.05.	2017	Pogon Jedinstvo,	festival		Platforma HR	150	panel	da	getoutski
23											oneži		
24	JED-2016-0011	Izložba Borna Demel	22.10.	26.10.	2016	velika	izložba	Borna Demel	Galerija 90-60-60		odjeća	ne	
25								Ashley Hans Scheirl			izložba		
26								Chito Delat			instalacija		
27								Marsell Mars			projekcija filmov		Damir Žižić
28								Goran Sergej Pristaš			svakodnevnica		
29	JED-2016-0014	Izložba "Janje moje malo Epizoda 3"	15.12.	23.12.	2016	velika dvorana	izložba	Georg Schöllhamme	Janje moje mal	100	uloge	da	Ivan Kuharić
30								Susanna Flock			izložba		
31								Robin Klengel			javni prostor		
32								Thomas Kludner			stari kapital		
33								Leonhard Müllner					
34													

Slika 43. Prikaz elemenata opisa (pogon.hr, 2023)

O	P	Q	R	S	T	U	V	W
Link na objavljene fotografije	Tiskani materijali (vrsta)	Fizička i/ili digitalna kopija	Jezik	Autor tiskanog materijala	Opseg	Pressclipping tisk (0=ne ili ako da broj fajlova)	Pressclipping TV i Radio (0=ne, ako da = broj fajlova)	Pressclipping URL (MAX 3)
https://www.flickr.com/photos/pogon-zagreb/albums/72157887109687880/								http://www.kulturpunkt.hr/content/granica-boli
https://www.flickr.com/photos/pogon-zagreb/albums/72157881861921422/								https://vimeo.com/183288801
https://www.flickr.com/photos/getoutski/albums/72157881779682691/	Plakat	digitalna	hrvatski					http://www.kulturpunkt.hr/content/hrkosti-predodžbe-o-djelovitosti-osobe
	Pozivnica				2 str			https://www.jutarnji.hr/kultura/art/ianje-moje-malo-3-epizoda-znameniti-rad-san
	Programska knjižica	digitalna	hrvatski		148 str		1	http://www.urbank.hr/traca-izlozba-useriji-ianje-moje-malo/
								http://radio.hri.hr/ep/izlozbe-projekta-ianje-moje-malo/206888/
								https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/razgovarali-smo-s-gospodinom-koji-se-buira-o-n

Slika 44. Prikaz elemenata opisa (pogon.hr, 2023)

Materijali se mogu pregledavati direktno u njihovom arhivu ili pojedini preuzeti elektronski. Svi materijali su besplatni za preuzimanje i korištenje.

4.3. Autonomni kulturni centar Attack

AKC je

„nestranačka, neprofitna, nevladina udruga građana/ki koja djeluje u području izvaninstitucionalne kulture i mladih. Udruga djeluje po “uradi sam” principima, stvara kulturnu, političku i ekonomsku alternativu te njeguje aktivistički pristup i osigurava javni prostor za stvaranje i djelovanje svima koji kreativnim izričajem odbijaju biti dio mainstreama a žele sudjelovati u promjenama na lokalnoj razini koje vode slobodnom društvu. AKC od 1997. godine pruža podršku nezavisnoj kulturnoj

sceni organizacijom samostalnih i partnerskih projekata koji se realiziraju na razini cijele Hrvatske i inozemstva u formi umjetničkih festivala, alternativnih koncertnih događanja, filmske i kazališne produkcije, galerijskog programa, knjižnice te besplatnih edukativnih sadržaja. Počev s 2009., AKC upravlja društveno kulturnim centrom AKC Medika, aktivnim u području civilnog društva, subverzivne umjetnosti i aktivizma“ (Attack!, n.d.).

Veliki problem s kojim se AKC mora nositi jest prostor Medika. Naime,

„Ugovor je istekao, Grad ga ne može produžiti jer prostor ne zadovoljava minimalne tehničke uvjete, a nakon potresa stanje je još gore. Minimalni tehnički uvjeti se ne mogu postići budući da se treba investirati veća količina novaca u Mediku, a da bi se to moglo napraviti treba mijenjati GUP jer po GUP-u stoji da će na prostoru gdje je Medika Grad izgraditi kongresni centar, koji se pak neće nikad izgraditi“ (Pejić, 2023).

Sanja Burlović, dugogodišnja programska koordinatorica Attacka, opisuje kako je u zagrebačkom potresu 2020. stradalo jedno čitavo krilo u Medici, Attacku stradao prostor Hacklaba i sobe za goste, a ostali dijelovi Medike svako toliko popuštaju pod velikim količinama kiše (Ibid.).

4.3.1. Arhivska praksa u Medici

Što se tiče arhivske prakse, Burlović kaže sljedeće: „Dokumentacija je u nesređenom stanju jer se otpočetak organizacije sve arhiviralo privatnim putem. Svatko je imao neki dio Attack!-ovog arhiva. Kako smo selili nekoliko puta, pobacali smo sve po kutijama (slika 45) i nismo ništa razvrstali. Određeni dio gradiva je sređen i digitaliziran za potrebe izrade monografije“ (Mokrović, str. 17) U razgovoru za Kulturpunkt još je dodala da, kako je klub konstantno radio i održavao milijun koncerata, nitko nije baš sustavno dokumentirao, pogotovo jer tada nije bilo ni današnjih mobitela ni digitalnih fotoaparata (Pejić, 2023). Međutim, kada su pisali knjigu „Naša priča: 15 godina Attacka“ razvrstali su neke stvari, „što je bilo zaista teško, dosta smo materijala digitalizirali, nabavili od starih članova Attacka hrpu materijala, s tim da smo im većinu vratili. Od Zaklade Kultura nova dobili smo podršku tako da smo zaposlili osobu koja je isto član Attacka i koja digitalizira materijale koji su na webu“ (Ibid.). Attack! do sada nije kontaktiran od strane Hrvatskog državnog arhiva (Mokrović, str. 17), a Burlović, uz kadrovski i prostorni, kao najveći nedostatak centra navodi (ne)znanje iz arhivske teorije i

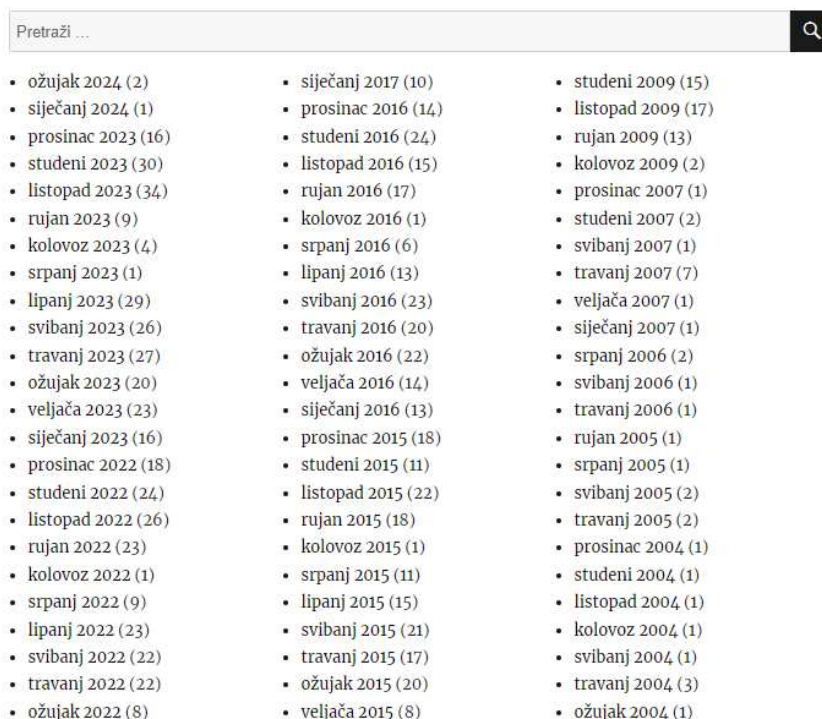
prakse (Pejić, 2023): „Čak i da nađemo ljude i prostor, fali nam znanje jer ovisiti o jednoj osobi koja povremeno dođe nije održiva strategija“.



Slika 45. Kutije (Burlović, 2013, str. 297)

4.3.2. Mrežno dostupni arhiv Attacka

Mrežno dostupni arhiv Attacka organiziran je po mjesecima i godinama (rujan 1997.-ožujak 2024.) (slika 46).



Slika 46. Isječak sadržaja s mrežno dostupnog arhiva Attack-a (attack.hr, 2023)

Ona sadržava kratke prikaze održanih događanja, uz digitalizirane letke (slika 48). Dakle, nemaju bazu s arhivskim gradivom.

Mjesec: siječanj 1998.



Slika 47. Predmet (attack.hr, 2023)

4.4. Mreža Clulture / Savez udruga Klultura

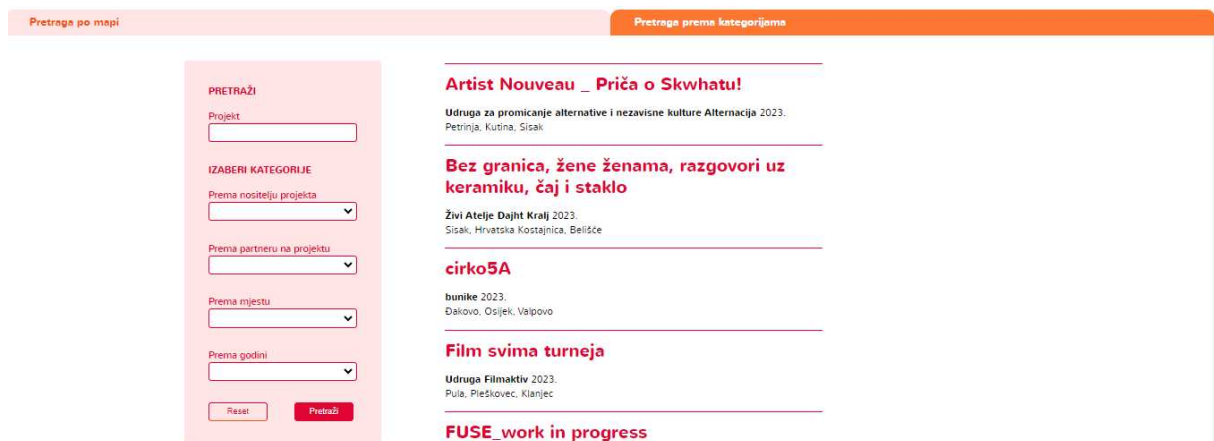
Savez udruga Klultura / Clulture je neprofitna, inkluzivna, participativna mreža organizacija, koja radi na osnaživanju nezavisne kulturne scene. Glavne aktivnosti mreže usmjerene su programskom povezivanju, podizanju javne vidljivosti, poticanju organizacijskog razvoja scene te jačanju njezina utjecaja na promjenu institucionalnog okvira u kojem djeluje (Clulture, n.d.).

4.4.1. Arhivska praksa u Clulture-u

Tatjana Vukadinović tumači da su vanjski suradnici ranije odlučivali o njihovom arhivskom gradivu, a sada sami izdaju časopis „04 – Megazin za hakiranje stvarnosti“. Udruge im obavezno šalju pripreme za tisak. Od 2015. imaju arhivsku mapu organiziranu po partnerima, gradovima i godinama. U njoj se nalaze fotografije, letci i plakati. Također su digitalizirali publikacije. Fizičko gradivo nalazi se u kutijama i plastičnim tuljcima. Ono je moguće doći pogledati uživo. Vukadinović također spominje projekt Arhivi odozdo, čiji je slogan: „arhive na sunce“.

4.4.2. Mrežno dostupni arhiv Clulture-a

Na službenoj stranici Clulture-a moguće je pretraživanje „Clulture-HR“ mrežno dostupnog arhiva na dva načina, prema kategorijama i po mapi. Prema kategorijama se pretražuje na način da se upiše ime projekta ili izabere kategoriju (Prema nositelju projekta, Prema partneru na projektu, Prema mjestu ili Prema godini) (slika 48 i slika 49).



Slika 48. Pretraga prema kategorijama (clubture.org, 2023)



Slika 49. Pretraga je moguća u rasponu 2002.-2023. (clubture.org, 2023)

U prikazima projekata nalaze se *slideshow* prikazi fotografija (slika 50).

Streetart KArnewall

Nositelj	KA - Matrix - Udruga za društveni razvoj
Partneri	Autonomni kulturni centar Attack, Vukovarska udruga kulturnog aktivizma - VUKA, Savez udruga Rojc, UKE - Udruga kultura i edukacija, Pučko otvoreno učilište Duga Resa, Udruga Kunstbunker Duga Resa
Godina	2016
Mjesta	Karlovac, Lovinac, Zagreb, Pula, Vukovar, Duga Resa

Program se bavi promocijom ulične umjetnosti kroz organizaciju radionica, zajedničkog oslikavanja uličnih pročelja i izložbe radova uličnih umjetnika uz popratni glazbeni program.

Karlovac - Održana je radionica grafita i street arta na kojoj su sudjelovali mlađi lokalni grafiteri i ostali zainteresirani. Program se odvijao u pješačkoj zoni u centru grada Karlovača.

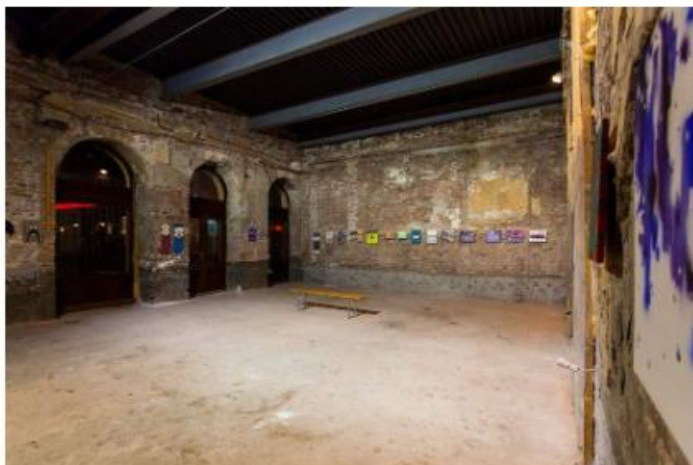
Lovinac - Zajedno s udrugom UKE iz Lovinca održan je trodnevni program radionica i izložbe radova mladih uličnih umjetnika iz Zagreba, Karlovača i Duge Rese.

Zagreb - U suradnji s AKC Attack održana je izložba radova uličnih umjetnika: Leonarda Lesića, Tally Rayne Adams i Ranka Ajdinovića. Uz ove je radove postavljena i video instalacija TTYL - Talk To You Later i održani su koncerti bendova Mališa Bahat, Melkior Tresitz i Eaglehaslanded.

Pula - U suradnji sa Savezom udruga Rojc prezentirani su radovi uličnih umjetnika: Leonarda Lesića, Tally Rayne Adams, Ranka Ajdinovića, Lons, Chuchu, Chez, Mane Mei, Zipo i drugih.

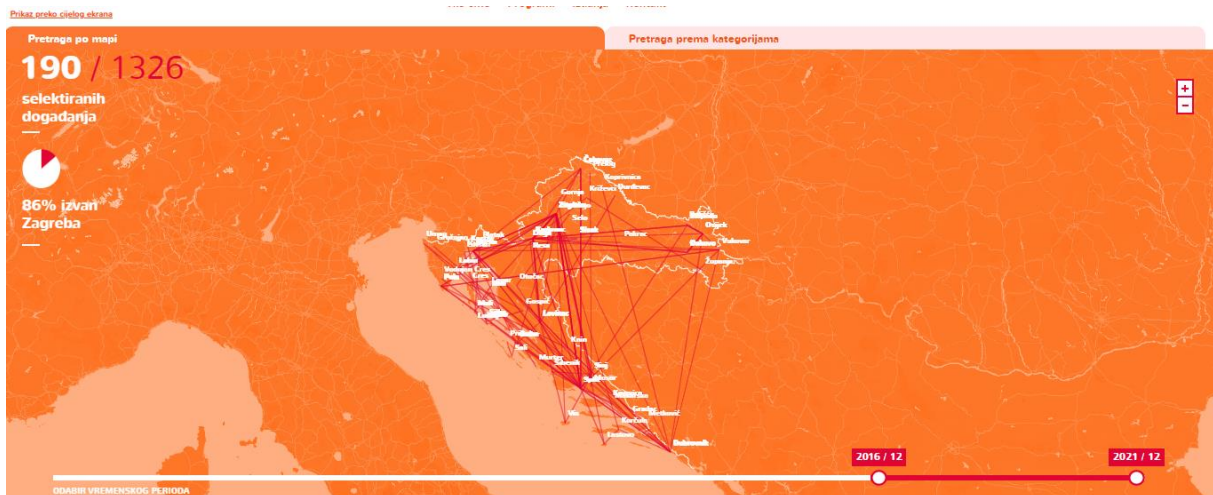
Vukovar - U suradnji s udrugom VUKA iz Vukovara održano je dvodnevno događanje koje se sastojalo od radionice i izložbe radova mladih umjetnika na području ulične umjetnosti. Na izložbi su predstavljeni radovi Cheza (Zagreb), Lonsa (Zagreb), Mane Mei (Zagreb), Tally Rayne Adams (Karlovac) i drugih umjetnika.

Duga Resa - U suradnji s AKC Attack iz Zagreba, Pučkim otvorenim učilištem Duga Resa i udrugom Kunstbunker otvorena je izložba radova uličnih umjetnika iz Zagreba, Karlovača i Duge Rese (Leonard Lesić, Tally Rayne Adams, Chuck, Lons, Mane Mei, Chaz, Ranko Ajdinović i drugi).



Slika 50. Predmet (clubture.org, 2023)

Po mapi se pretražuje na sljedeći način (slika 51):



Slika 51. Pretraga po mapi (clubture.org, 2023)

Osim toga, Clubture ima i bazu znanja (slika 52), koja se sastoji od publikacija, foruma i audio materijala.



Slika 52. Baza znanja (clubture.org, 2023)

5. Rezultati i analiza istraživanja

Usporedba legislative i stručnih procedura upravljanja arhivskim i dokumentarnim gradivom s aktualnim praksama upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom u kulturnim centrima koji su bili predmet istraživanja pokazala je sljedeće rezultate.

Analiza postupaka vezanih uz stvaranje i prikupljanje gradiva pokazala je da sudionici istraživanja ne vode Knjige akvizicije.

Što se tiče obrade i zaštite gradiva, jedino Pogon predaje svoje gradivo Državnom arhivu u Zagrebu. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture u online arhivu ima preko 3.000 jedinica građe koja je obrađena, opisana i katalogizirana, ali također imaju i još toliko jedinica u fizičkom obliku koje tek čekaju na obradu. Povodom obilježavanja desete obljetnice svoga postojanja u Pogonu su se prihvatili prikupljanja, sortiranja i obrade arhive programskih materijala javnih događanja organiziranih u svojim prostorima. Međutim, navode kako im bilješke o nekim programima nedostaju. Što se tiče Attack-a, dokumentacija je u nesređenom stanju jer se otpočetak organizacije sve arhiviralo privatnim putem. Svatko je imao neki dio Attack!-ovog arhivskog gradiva. Kako su se selili nekoliko puta, neselektivno su sve ubacili u kutije te nisu ništa razvrstali. Određeni dio gradiva je sređen i digitaliziran za potrebe izrade monografije. Clubture posjeduje najmanje gradiva te je ono svo i obrađeno.

Istraživačka pitanja vezana uz dostupnost i korištenje gradiva pokazala su da su u Centru za dokumentiranje nezavisne kulture materijali na jednom mjestu trajno i besplatno dostupni na korištenje svoj zainteresiranoj javnosti. Gradivo mogu koristiti svi koje ono zanima, s tim da se u Centar moraju unaprijed najaviti kako bi se materijali pripremili i izvukli iz ladica. Trenutno se radi na tome da i baza postane javna, kako bi svatko mogao pristupiti jedinicama gradiva u potpunosti. Korištenje gradiva Pogona odobrava ravnatelj ili zaposlenik zadužen za pismohranu (tajnik). Osim neposrednog uvida, korištenje se ostvaruje i izdavanjem preslika ili originala (privremeno putem reversa i upisa u Knjigu posudbe). Materijali se mogu pregledavati direktno u njihovoj arhivi ili pojedini preuzeti elektronski. Svi materijali su besplatni za preuzimanje i korištenje. Attack je otvoren za javnost. U Clubture-u je također omogućeno doći vidjeti svo gradivo uživo, a besplatno ga preuzeti elektronski.

Arhivska praksa kulturnih centara nije usustavljena, već ju svaki od njih obavlja na svoj način.

6. Zaključak

U ovome radu prikazani su koncepti poput nezavisne kulture, sudioničkog upravljanja, društveno-kulturnih centara kao diskurzivnih prostora intenzivne interakcije, arhiva „odozdo“, organizacijskog pamćenja, arhiva zajednice. Održavanje arhiva iziskuje puno truda, ali omogućava neizmjerenu diseminaciju znanja. Međutim, mnogim organizacijama civilnog društva ti ulozi su jednostavno preopterećujući. Projektno financiranje uzrokuje nedostatak ljudskih i financijskih kapaciteta, a uz to su često primorani brinuti se o gradivu u skućenim prostorima. U horizontalnim strukturama većina organizacija nema prakse primjerene dugoročnom očuvanju organizacijskog pamćenja, kao ni potrebno znanje. Ipak, svjesni su svojih situacija, kroz projekte „Arhivi odozdo“ i „Zajedno smo jači – znanjem protiv krize“ educiraju se, zagovaraju i pokušavaju potaknuti promjene. U svrhe ovoga rada provedeno je istraživanje praksi dokumentiranja i arhiviranja u nekoliko kulturnih centara. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture je arhiv zajednice koji brine o fizičkoj i digitalnoj građi nastaloj u polju nezavisne kulture u Hrvatskoj. Budući da ondje nedostaje ljudskih i prostornih kapaciteta, nisu obradili i digitalizirali svo svoje gradivo. Nestranačka, neprofitna, nevladina udruga građana/ki koja djeluje u području izvaninstitucionalne kulture i mladih Akc Attack svoje gradivo drži u nesređenom stanju ili „polusloženom“, a u tome im ne pomaže ni činjenica da se nalaze u „klimavom“, derutnom prostoru. Međutim, uz kadrovski i prostorni, ipak im je najveći nedostatak znanje. Pogon je dom nezavisne kulture koji svoje prostore i tehniku besplatno daje na korištenje udrugama, umjetničkim organizacijama i neformalnim grupama. Od sudionika ovog istraživanja jedino se on nalazi u sustavu nadzora državnih arhiva. Clubture je neprofitna, inkluzivna, participativna mreža organizacija, koja radi na osnaživanju nezavisne kulturne scene. Dok je Centru dokumentiranje primarna djelatnost, u ostalim udrugama se briga o dokumentima smatra sporednom radnjom te neobaveznom. Dakle, sve ove organizacije teško je uspoređivati s institucionalnim arhivima, ali međusobno su umrežene i zajednički pokušavaju promijeniti sustav. Vjerujemo da u budućnosti slijedi pozitivan ishod i da će organizacije pronaći načine da „iznesu svoje arhive na sunce“ (naravno ne doslovno jer bi svjetlost ubrzala proces razgradnje), ali i da će se nadići razdvojenost službenog arhivskog sustava i izvaninstitucionalne mreže arhiva. Jedno od mogućih rješenja bilo bi da se Državni arhivi ili arhivi jedinica područne samouprave i uprave zauzmu za kulturne centre.

7. Literatura

1. Attack!. *Autonomni kulturni centar - Attack!*. [online]. Dostupno na: <https://attack.hr/o-attacku/> [25.12.2023.].
2. Bacači Sjenki. *Bilježnje Grada / Bilježnje Vremena*. [online]. Dostupno na: <https://bacaci-sjenki.hr/projekti/recollecting-cities-recollecting-time/> [25.12.2023.].
3. Burlović, S., ur., 2013. *Naša priča: 15 godina Attack!-a*. Zagreb: Autonomni kulturni centar.
4. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2022. *Arhivi odozdo - organizacijsko pamćenje kao element održivosti civilnog društva*. [online]. Dostupno na: https://abcdnk.hr/Aktivnosti:Arhivi_odozdo_-_organizacijsko_pam%C4%87enje_kao_element_odr%C5%BEivosti_civilnog_dru%C5%A1tva [25.12.2023.].
5. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2023. *Što je Centar za dokumentiranje nezavisne kulture?*. [online]. Dostupno na: https://abcdnk.hr/AbcDNK:O_nama [25.12.2023.].
6. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2016. *Zbirka Ivice Baričevića Bare*. [online]. Dostupno na: https://abcdnk.hr/Aktivnosti:Zbirka_Ivice_Bari%C4%8Devi%C4%87a_Bare [25.12.2023.].
7. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, 2016. *Zbirka materijala iz Galerije SC u periodu 1990.-1991.* [online]. Dostupno na: https://abcdnk.hr/Aktivnosti:Zbirka_materijala_iz_Galerije_SC_u_periodu_1990.-1991. [25.12.2023.].
8. Clubture. *Tko smo*. [online]. Dostupno na: <https://www.clubture.org/info/o-nama> [25.12.2023.].
9. Čolig, M., 2023. *"Arhivi odozdo" – očuvanje baštine organizacija civilnog društva*. [online]. Dostupno na: <https://phralipen.hr/2023/11/21/arhivi-odozdo-ocuvanje-bastine-organizacija-civilnog-drustva/> [25.12.2023.].
10. Derrida, J., 1996. *Archive fever : a Freudian impression*. Chicago : University of Chicago Press.
11. Državni arhiv u Zagrebu. *I. Društva, udruge, udruženja*. [online]. Dostupno na: <https://www.daz.hr/vodic/site/article/i-drustva-udruge-udruzenja/1/4> [23.4.2024.].

12. Featherstone, M., 2000. Archiving cultures. *British Journal of Sociology*. 51(1), str.161–184.
13. Flinn, A., 2007. Community Histories, Community Archives: Some Opportunities and Challenges. *Journal of the Society of Archivists*. 28(2), str.151-176.
14. Flinn, A., Stevens, M. i Shepherd, E., 2009. Whose memories, whose archives? Independent community archives, autonomy and the mainstream. *Archival science*. 9, str.71-86.
15. Gilliland, A. J. i Flinn, A., 2013. Community archives: What are we really talking about. *CIRN Prato Community Informatics Conference*. str.1-23
16. Gilliland, A. J. i McKemish, S., 2014. The role of participatory archives in furthering human rights, reconciliation and recovery. *Atlanti*. 24, str.78–88.
17. Harris, V., 2015. Hauntology, Archivy and Banditry: an Engagement With Derrida and Zapiro. *Critical Arts*. 29(sup1), str.13-27.
18. Heđbeli, Ž. i Mokrović, N., 2015. Upravljanje zbirkom fotografija: studija slučaja ARKzin foto arhiva. *Atlanti*. 25(1), str.131-140.
19. Jagatić, D., 2023. *MILJENKA BUJEIĆ: 'Nezavisna kultura prepustena je entuzijastima'*. [online]. Dostupno na: <https://www.nacional.hr/miljenka-bujeic-nezavisna-kultura-prepustena-je-entuzijastima/> [25.12.2023.].
20. Janječić, L. pogon@pogon.hr, 2023. *Pogon_odgovori_pismohrana*. [online]. Poruka za Teodoru-Katarinu Valjetic (teodorakatarinavaljetic@gmail.com). Poslano 25.10.2023. u 10:39.
21. Kantoci, T., 2023. *Titranje protiv zaborava*. [online]. Dostupno na: https://abcdnk.hr/Aktivnosti:Titranje_protiv_zaborava [25.12.2023.].
22. Kardov, K., Pavić, I. i Višnić, E., 2006. *Istraživanje nezavisnog kulturnog sektora: mreža Klubtura / Clubture. Istraživački izvještaj*. Zagreb : Savez udruga Klubtura.
23. Kušen, D., 2011. Strategija sveobuhvatnog arhiva (Total archives) u Hrvatskoj. *Arhivski vjesnik*. 54(1), str. 9-23.
24. Lučić, M., 2004. Arhiv i nevladine neprofitne organizacije: nadzor nad udrugama i akvizicijska politika. *Arhivski vjesnik*. 46(1), str.1-12.
25. Mišković, D., Vidović, D. i Žuvela, A., 2015. *Prema institucionalnom pluralizmu: Razvoj društveno-kulturnih centara*. Zagreb : Zaklada “Kultura nova”.
26. Mokrović, N. *Kako žive organizacije civilnog društva (i njihovi papiri)? Dokumentiranje djelovanja organizacija civilnog društva u Hrvatskoj – analiza konteksta i potreba*. str.1-19.

27. Mrakovčić, M. i Travar, M., ur., 2020. *Trasiranje puta novim modelima upravljanja: uspjesi u limbu asimetričnih partnerstava*. Zagreb : Kurziv – Platforma za pitanja kulture, medija i društva.
28. Narodne novine., 2022. *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima*. Zagreb : Narodne novine d.d., 114/22.
29. Pejić, I., 2023. *Dokumentiranje je osuđeno na volontiranje*. [online]. Dostupno na: <https://kulturpunkt.hr/intervju/dokumentiranje-je-osudeno-na-volontiranje/> [25.12.2023.].
30. Pogon dom nezavisne kulture. *Tko smo?*. [online]. Dostupno na: <https://www.pogon.hr/o-nama/tko-smo/> [25.12.2023.].
31. Pogon dom nezavisne kulture. *Arhiva*. [online]. Dostupno na: <https://www.pogon.hr/deset-godina-pogona/> [25.12.2023.].
32. Pogon dom nezavisne kulture. *Upravljanje*. [online]. Dostupno na: <https://www.pogon.hr/o-nama/sto-i-kako-radimo/upravljanje/> [25.12.2023.].
33. Što, kako i za koga/WHW, ur., 2014. *Galerija Nova: Kronologija 1975–2014*. Zagreb : Što, kako i za koga/WHW.
34. Udruga za promicanje kultura Kulturtreger, Kurziv – Platforma za pitanja kulture, medija i društva., 2023. *Arhivi odozdo – organizacijsko pamćenje kao element održivosti civilnog društva. Zagovarački dokument*. Zagreb.
35. Udruga za promicanje kultura Kulturtreger, ART RADIONICA LAZARETI, Centar za dramsku umjetnost, Autonomni kulturni centar i Kurziv — Platforma za pitanja kulture, medija i društva, 2023. *Zajedno smo jači — znanjem protiv krize. Arhiv pri ruci*. Zagreb.
36. Upravno vijeće POGONA - Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade, 2021. *Pravila za upravljanje dokumentarnim gradivom POGONA - Zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade*. Zagreb.
37. Višnić, E. i Dragojević, S., 2008. *Kulturne politike odozdo. Nezavisna kultura i nove suradničke prakse u Hrvatskoj*. Amsterdam/Bukurešt/Zagreb : Policies for Culture.
38. Žuvela, A., Mišković, D., Sirovica, H. i Pavić, K., 2020. *Studij slučaja i preporuke za unapređenje: analiza modela participativnog upravljanja u kulturi u gradu Zagrebu*. Zagreb : Kurziv – Platforma za pitanja kulture, medija i društva.

Popis slika

Slika 1. Identifikacijska oznaka plakata (autorska fotografija, 2023).....	24
Slika 2. Identifikacijska oznaka časopisa (autorska fotografija, 2023).....	25
Slika 3. Građivo Centra za dokumentiranje nezavisne kulture (autorska fotografija, 2023) ...	26
Slika 4. Police (autorska fotografija, 2023).....	27
Slika 5. Ladičar s plakatima (autorska fotografija, 2023).....	27
Slika 6. Registratori (autorska fotografija, 2023).....	28
Slika 7. Registrator sa časopisom (autorska fotografija, 2023).....	28
Slika 8. Registrator sa sitnim tiskom (autorska fotografija, 2023).....	29
Slika 9. Majice (autorska fotografija, 2023)	29
Slika 10. Ceker (autorska fotografija, 2023)	30
Slika 11. Primjer opisa časopisa (abcdnk.hr, 2023)	32
Slika 12. Primjer opisa časopisa (abcdnk.hr, 2023)	33
Slika 13. Nevažeca poveznica (abcdnk.hr, 2023).....	33
Slika 14. Primjer opisa knjige (abcdnk.hr, 2023).....	34
Slika 15. Primjer opisa kataloga (abcdnk.hr, 2023)	35
Slika 16. Primjer opisa kataloga (abcdnk.hr, 2023)	35
Slika 17. Primjer opisa istraživanja (abcdnk.hr, 2023)	36
Slika 18. Primjer opisa istraživanja (abcdnk.hr, 2023)	36
Slika 19. Primjer opisa ostalih publikacija (abcdnk.hr, 2023)	37
Slika 20. Primjer opisa ostalih publikacija (abcdnk.hr, 2023)	38
Slika 21. Primjer opisa novina (abcdnk.hr, 2023).....	39
Slika 22. Primjer opisa organizacijske publikacije (abcdnk.hr, 2023).....	40
Slika 23. Primjer opisa stripa (abcdnk.hr, 2023).....	41
Slika 24. Primjer opisa stripa (abcdnk.hr, 2023).....	42
Slika 25. Primjer opisa zbornika tekstova (abcdnk.hr, 2023).....	43
Slika 26. Primjer opisa zbornika tekstova (abcdnk.hr, 2023).....	43
Slika 27. Primjer opisa fanzina (abcdnk.hr, 2023)	44
Slika 28. Primjer opisa priručnika (abcdnk.hr, 2023)	45
Slika 29. Primjer opisa priručnika (abcdnk.hr, 2023)	45
Slika 30. Primjer opisa newsletter-a (abcdnk.hr, 2023)	46
Slika 31. Primjer opisa projektne publikacije (abcdnk.hr, 2023).....	47
Slika 32. Primjer opisa projektne publikacije (abcdnk.hr, 2023).....	47

Slika 33. Primjer opisa sitnog tiska (abcdnk.hr, 2023).....	48
Slika 34. Primjer opisa radijske emisije (abcdnk.hr, 2023).....	49
Slika 35. Primjer opisa audio zapisa (abcdnk.hr, 2023).....	50
Slika 36. Primjer opisa plakata (abcdnk.hr, 2023)	50
Slika 37. Primjer opisa plakata (abcdnk.hr, 2023)	51
Slika 38. Primjer opisa usmene povijesti (abcdnk.hr, 2023).....	52
Slika 39. Popis zbirki (pogon.hr, 2023).....	55
Slika 40. Prikaz predmeta (pogon.hr, 2023).....	55
Slika 41. Primjer popisa fotografija unutar jednog predmeta (pogon.hr, 2023).....	56
Slika 42. Primjer popisa pressclippinga unutar jednog predmeta (pogon.hr, 2023)	56
Slika 43. Prikaz elemenata opisa (pogon.hr, 2023)	57
Slika 44. Prikaz elemenata opisa (pogon.hr, 2023)	57
Slika 45. Kutije (Burlović, 2013, str. 297)	59
Slika 46. Isječak sadržaja s mrežno dostupnog arhiva Attack-a (attack.hr, 2023).....	59
Slika 47. Predmet (attack.hr, 2023).....	60
Slika 48. Pretraga prema kategorijama (clubture.org, 2023)	61
Slika 49. Pretraga je moguća u rasponu 2002.-2023. (clubture.org, 2023).....	61
Slika 50. Predmet (clubture.org, 2023)	62
Slika 51. Pretraga po mapi (clubture.org, 2023)	63
Slika 52. Baza znanja (clubture.org, 2023)	63

Dokumentiranje i arhiviranje djelatnosti kulturnih centara u Hrvatskoj

Sažetak

Rad iznosi prikaz razvoja zagrebačke nezavisne kulturne scene, sudioničkog upravljanja, značaja društveno-kulturnih centara kao diskurzivnih prostora te važnost organizacijskog pamćenja i arhiva zajednica. Analizirani su i nekolicina projekata, programa i zagovaračkih dokumenata, koji su udruženi pokušaji za napredak. Nedostatak ljudskih i financijskih kapaciteta, prostora i znanja sprječava udruge civilnog društva da dođu od kvalitetnog dugoročnog očuvanja dokumentarnog i arhivskog gradiva. Stoga se kroz projekte „Arhivi odozdo“ i „Zajedno smo jači – znanjem protiv krize“ educiraju, zagovaraju i pokušavaju potaknuti promjene. Istraživanje provedeno metodama intervjuja i analize sadržaja ulazi u skućene arhive kulturnih centara i njihove internetske adrese, na kojima se sadržaji tek izgrađuju. Uključeni u istraživanje su Centar za dokumentiranje nezavisne kulture, Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade, Savez udruga Klubtura i Autonomni kulturni centar Attack!. Rezultati pokazuju da su zakinuti u određenim segmentima i da ih je teško uspoređivati s institucionalnim arhivima. Uz to, arhiviranje se i dalje često ne smatra obavezom.

Ključne riječi: nezavisna kultura, sudioničko upravljanje, društveno-kulturni centar, organizacijsko pamćenje, arhiv zajednice

Documenting and archiving activities of cultural centres in Croatia

Summary

The thesis reviews the development of Zagreb's independent cultural scene, participatory management, the importance of socio-cultural centres as discursive spaces and the importance of organizational memory and community archives. A few projects, programs and advocacy documents, which make joint attempts for progress, have been analysed. The lack of human and financial capacity, space and knowledge prevents civil society associations from achieving quality in long-term preservation of documentary and archival material. Therefore, through the projects "Archives from below" and "Together we are stronger - knowledge against the crisis", they educate, advocate, and try to encourage changes. The research conducted using the methods of interviews and content analysis enters the limited archives of cultural centres and their Internet addresses, which are currently under development. Included in the research are Center for Documenting Independent Culture, Pogon - Zagreb Center for Independent Culture and Youth, Clubture, and Autonomous Cultural Center – Attack!. The results show that they are underdeveloped in certain segments and that it is difficult to compare them with institutional archives. In addition, archiving is still often not considered an obligation.

Key words: independent culture, participatory management, socio-cultural centre, organizational memory, community archive